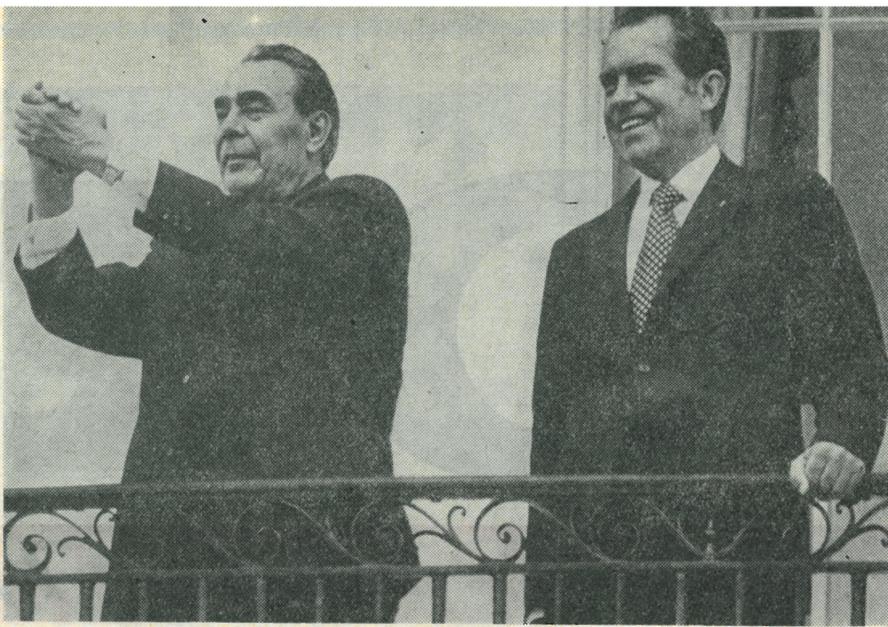

Závod

KULTURNĚ SOCIÁLNÍ ČASOPIS • ČERVENEC JÚL • LIPIEC 1973 • CENA 1 ZŁ 7.

22. JÚLA
ĽUDOVÉ POĽSKO
ZAČÍNA
30. ROK

V ZÁJMU CELÉHO LIDSTVA

Návštěva generálního tajemníka ÚV KSSS ve Spojených státech byla v červnu hlavním předmětem světového zájmu. Výsledkem této návštěvy je podepsání celé řady sovětsko-amerických dohod, které rozšiřují dosavadní spolupráci dvou velmocí a dávají celému lidstvu naději na trvalý mír na naší planetě. Na snímku Leonid Brežněv a Richard Nixon před Bílým domem. (CAF-Unifax)

PŘATELSTVÍ A SPOLUPRÁCE

Společné komuniké polské stranické a vládní delegace s E. Gierkem a P. Jaroszewiczem na závěr oficiální návštěvy v NDR bilancuje dosavadní bohaté výsledky dosažené našimi sousedními bratrskými státy a hovoří o dalším širokém, vzájemně prospěšném rozvoji politických, hospodářských a vědecko-kulturních vztahů. Na snímku E. Gierk a F. Honecker v průmyslovém kombinátě E. Thaelmana. (CAF-Interphoto)

Tvorivá aktivita pracujúcich bola základným zdrojom rozvoja ľudového Poľska na všetkých etapách výstavby socialismu. Vďaka nej naša krajina rýchle vyliečila vojnove rany, rýchle sa pozdvihla z ruín a zničení. Vďaka nej sme obhospodári a zintegrovali západné a severné zeme. Obetavosť robotníckej triedy, roľníkov a inteligencie, zapojenie do výrobného procesu miliónov nových pracovníkov, široký rozvoj školstva, boli hlavnými pákami celého doterajšieho spoločensko-ekonomickeho pokroku.

Z prejavu Edwarda Gierka na 9. pléne ÚV PZRS

PRED JÚLOVÝM SVIATKOM

Charakter a náladu 29. výročia júlového sviatku vyznačuje ovzdušie vladu v krajinie. Ovzdušie ofenzívnosti a satisfakcie z úspešne realizovaného spoločensko-ekonomickeho programu, ktorý na pozadí procesov a zmien prevedených v minulosti, za posledné tri roky mimoriadne intenzívny spôsobom urýchli tempo všeobecného rozvoja krajinu, určujúc našu skutočnosť dnešného dňa a zajtrajska.

22. júl začínajúc 30. výročie ľudového Poľska bude zároveň veľkým sviatkom mladosti, ktorého výrazom bude kakovský zlet okolo deviatich tisícov najlepších mladých pracovníkov a študentov — dievčat a chlapcov reprezentujúcich mládež celého Poľska. Tento rok svoje tridsiaté výročie oslaví aj Poľská ľudová armáda, ktorá sa čestne zapísala v dejinach poslednej vojny, ale aj v mierovom období, prispievajúc k rozvoju krajinu.

Zvykli sme si už na premeny našej krajinu, tie najviditeľnejšie, ktoré si každodenne všimame a ktoré vyznačujú naše miesto vo svete, nás podiel a vklad do rozvoja moci socialistického spoločenstva a stále viac nas zblížujú k štátom s najrozvinutejším hospodárstvom, živo pôsobia na našu aktivitu na medzinárodnej aréne.

Ked' porovnávame vzdelenie a životné podmienky našich starých rodičov a rodičov s našimi vedomosťami, kvalifikáciami a stále rastúcou životnou úrovňou uvedomujeme si aj tie zmeny, ktoré socialismus priniesol nám a našim rodinám. Lebo veď socialismus je pre ľudí, ale aj ľudia ho budujú. Preto ľudom ako cieľu, prameňu a najväčšej rezerve rozvoja socialistickej spoločnosti sú adresované uznesenia 9. pléna ÚV PZRS, ktoré zasadalo 22. m.m. „Naše skúsenosti — povedal v záverečnom prejave prvý tajomník ÚV Edward Gerek — dokazujú, že pracujúci — jediný tvorca prostriedkov a hodnôt — je hlavným, aktívnym činiteľom výrobných sil. Koňkokrát táto pravda bola podceňovaná a ľudské otázky zanedbávané, slablo tempo spoločensko-ekonomickeho rozvoja krajinu a na našej ceste vyvstali fažkosti“.

Program rozvinutej socialistickej výstavby načrtnutý v uzneseniach 6. zjazdu PZRS a konzistentne realizovaný, ako aj konzistentne realizovaná zásada doceňovania ľudských vecí, sa stali trvalou a vieryhodou zásadou vo vedomí spoločnosti. Toto prinieslo konkrétné efekty. Ale proces aktivizovania rezerv, ten kapitál občianskej angažovanosti talentov, iniciatív a schopností — o čom tak obširne hovorili na 9. pléne — musí ísť do hľbky. Dopolnil tieto rezervy sú stále obrovské a nie sú ešte plne využité. Od využitia týchto rezerv, od našej čestnej práce a najlepších výsledkov tejto práce, závisí dnešok a zajtrajsok nás všetkých a krajinu.

Pri priležitosti júlového sviatku želáme Vám, drahí čitatelia tie najlepšie výsledky a plnú spokojnosť z Vašej práce, veľa úspechov a radosti v súkromnom živote.

REDAKCIJA

DZIĘKUJEMY WAM DRODZY PRZYJACIELE

Jest nam szczególnie miło, że 15 rocznica ukazywania się „ŻIVOTA” została nie tylko zauważona, ale wzrusza nas i zobowiązuje to, że na nasz adres napłynęło z tej okazji wiele życzeń i słów uznania od władz partyjnych i państwowych, z bratniej Czechosłowacji, od licznych instytucji i osób.

Wszystkim, którzy tak świetnie uczcili nasz skromny Jubileusz i dotyczący dorobek dziękujemy z całego serca i zapewniamy, że cały kolektyw „ŻIVOTA” nie będzie szczerdził sił, aby swoją codzienną, zaangażowaną działalnością publicystyczną i społeczną stłużyć jak najlepiej sprawie budownictwa socjalistycznego i rozwoju naszego kraju, aby coraz lepiej spełniać rolę organu TKCiS i krzewić wśród ludzi zasady internacjonalistycznego współzycia i współpraca.

Niech wybaczają nam ci wszyscy liczni Przyjaciele, których słowa na nasz Jubileusz nie są publikowane w czasopiśmie. Zapewniamy Was, że znajdują się one na równie poczytnym miejscu w Złotej Księdze 15-lecia „ŻIVOTA”.

Dziękujemy wszystkim raz jeszcze za małe słowa i życzenia a przede wszystkim za konkretną codzienną pomoc, która sobie bardzo cenimy i która jest nam pomocna w redagowaniu czasopisma „ŻIVOT”. Nejsrdečněji děkujiem.

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

A OTO ŻYCZENIA, KTÓRE NADESŁALI NAM:

WYDZIAŁ PROPAGANDY
PRASY I WYDAWNICTW
KC PZPR

myślności w pracy zawodowej i życiu osobistym.

w.z. PREZES
M. Bek
/Wiesław Bek/

REDAKCJA ŻIVOT

W związku z Waszym 15-leciem przesyłam w imieniu kierownictwa Wydziału Propagandy, Prasy i Wydawnictw KC PZPR serdeczne pozdrowienia dla całego Zespołu Redakcyjnego.

Zyczę pismu „ŻIVOT” — organowi Zarządu Głównego Towarzystwa Czechów i Słowaków w Polsce — by dalej umacniało swój dorobek w zaspakajaniu potrzeb kulturalnych społeczności czeskiej i słowackiej w Polsce, wniosząc jednocześnie jak największy wkład w umacianie braterskiej współpracy tej społeczności z całym narodem polskim.

I ZASTĘPCA KIEROWNIKA
WYDZIAŁU PROPAGANDY, PRASY I WYDAWNICTW
M. Kruczowski
/ Marian Kruczowski /

PREZES
RSW
„PRASA-KSIĄŻKA-RUCH”

DO ZESPOŁU REDAKCYJNEGO

Z okazji jubileuszu XV-lecia powstania miesięcznika „ŻIVOT” składam Zespołowi Redakcyjnemu serdeczne gratulacje w imieniu Zarządu RSW „Prasa-Książka-Ruch” i własnym.

Zyczę dalszych osiągnięć w rozwoju pisma i pogłębianiu więzi ze swoimi stałymi czytelnikami oraz wszelkiej po-

MINISTERSTWO
SPRAW WEWNĘTRZNYCH
DYREKTOR
DEPARTAMENTU
SPOŁECZNO-
ADMINISTRACYJNEGO

NACZELNY REDAKTOR ŻIVOTA

W czerwcu bieżącego roku mija 15 lat istnienia organu prasowego Zarządu Głównego Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce, jakim jest miesięcznik „Żivot”.

Z tej okazji w imieniu własnym i kolektywu Departamentu, wyrażam uznanie Wam osobiste i całemu zespołowi Redakcji, za ofiarną pracę w rozwijaniu kultury i oświaty wśród członków Towarzystwa oraz w prawidłowym kształcaniu ich obyczawsko-ideowych postaw.

Zyczę dalszych osiągnięć, jestem przekonany, że działalność Zespołu Redakcji będzie nadal służyć rozwojowi pracy kulturalno-oświatowej Towarzystwa, pogłębianiu zaangażowanych postaw jego członków na rzecz budownictwa socjalizmu w Polsce, na rzecz integracji społecznej członków z całym naszym Narodem, pogłębianiu patriotyzmu i przywiązania do Naszej Ojczyzny — Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

J. Mušal
mgr J. Zaremba

AMBASADOR
CZECHOSŁOWACKIEJ
REPUBLIKI
SOCJALISTYCZNEJ

*Uroczisko
Czechosłowackiego ambasadora*

VÁZENÝ SOUDRUHU ŠÉFREDAKTORE,

dovolte mi, abych Vám a celému redakčnímu kolektivu u příležitosti jubilejního 15. výročí založení kulturně sociálního časopisu Život, jako orgánu Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku, poprál hodně dalších tvůrčích úspěchů ve Vaši záslužné činnosti, která rozhodujícím způsobem přispívá k dalšímu upevnování a prohlubování československo-polského přátelství a spolupráce.

Současně s radostí sděluji, že bylo při této příležitosti rozhodnuto udělit časopisu Život, Vám osobně, jakož i předsedovi Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku Jánu Molitorisovi, medaille Československé společnosti pro mezinárodní styky „Za zásluhu o rozvoj přátelství a spolupráce s ČSSR“, k čemuž Vám jménem svých a všech svých spolupracovníků co nejupřímněji blahopřeji.

Se soudružským pozdravem

Ján Mušal

DALSZE ŻYCZENIA
DRUKUJEMY
NA STRONIE 10

POL'SKO O 20 ROKOV

Priebehať práce pri určení optimálneho priestorového vzhľadu krajiny. Náčrt perspektívneho rozvoja a priestorového obhospodárenia Poľska do roku 1990 bol už diskutovaný na zasadaní Politického byra a predsedníctva vlády. Súčasne sa pokračuje v prácach, ktoré majú spoločný cieľ — zaistiť na najbližších 15–20 rokov vysoké tempo spoločensko-hospodárskeho a vedecko-technického rozvoja podmieňujúceho stále zlepšovanie existenčných podmienok Poliakov.

Tento rozvoj, čo treba zvlášť zdôrazniť, má prebiehať v podmienkach maximálneho obmedzenia nepriaznivých javov sprevádzajúcich pokračujúcu civilizáciu. Pred expertmi, ktorí vypracúvajú model budúceho obhospodárenia krajiny, vedla ekonomicke-technických ukazovateľov stojat zreteľné úlohy určujúce optimálne podmienky života človeka a jeho životného prostredia. Spojenie týchto dvoch cieľov — ako to vidieť na príklade hospodársky najvyvinutejších krajín — je mimoriadne fažké. Dlhoročné tradície ochrany prírody v Poľsku a záujem spoločnosti o tieto otázky nás upovedú v presvedčení, že špecialisti úspešne zdolajú všetky fažkosti.

Do roku 1990 hlavný príastok výrobných síl a obyvateľstva nastane v 10 základných aglomeráciach. Patrí k nim predovšetkým aglomerácia **katowická**, zahŕňajúca tiež priemyselné okruhy: hornosliezský, rybnicko-wodzisławský a chrzanowsko-jaworznický; za ňou nasleduje aglomerácia **varšavská**, ktorá zahr-

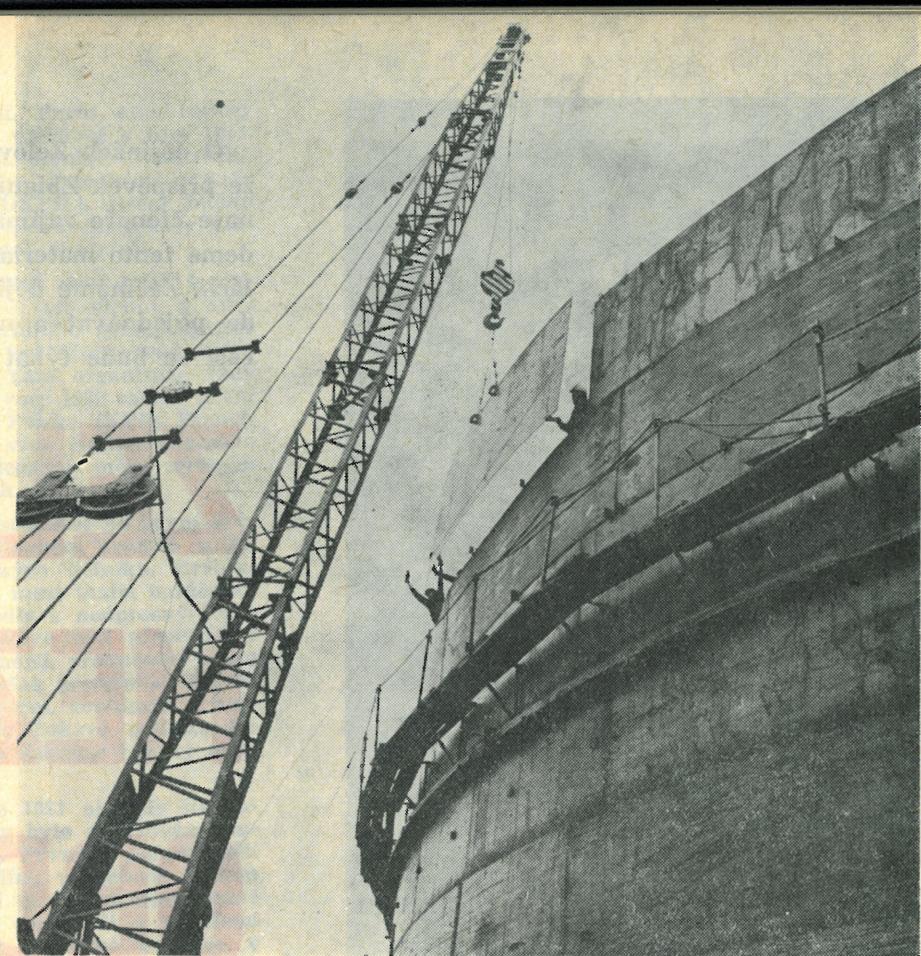
ňuje varšavský mestský komplex. Rýchlo sa rozvíjajú primorské aglomerácie: **gdanská**, zahŕňajúca priestavo-mestský komplex Gdańsk — Gdynia a štětińska, ktorá siaha až k Świnoujsci. Ostatné veľké zoskupenia obyvateľstva a priemyslu sú aglomerácie — **krakovská**, **lodžská**, **poznanská**, **vratislavská**, **bydgoszczko-toruńska** a **sudetská** s rýchlo sa rozvíjajúcim Wałbrzychom ako hlavným strediskom.

Oveľa rýchlejšie sa budú rozvíjať také aglomerácie, ktoré už dnes patria k pružným a veľkým napr. **bielostocká**, **lubinska**, **opolská**, **rzeszowská**, **kielecká**, **čenstochovská** a okruh **Bieliska-Bialej**. Veľké rozvojové možnosti má ešte ďalších sedem aglomerácií.

V plánoch budúceho priestorového obhospodárenia krajiny sa prihlada k postulátu racionálnejšieho využívania priestoru pre potreby ekonomiky a lepšieho využívania možností jednotlivých oblastí krajiny.

Speje sa k tomu, aby pomocou využitia ekonomických vlastností jednotlivých oblastí krajiny zaistiť identifikáciu a lepšiu efektivitu celého národného hospodárstva. Rozvojové úlohy určované pre jednotlivé oblasti mali by prihladať k ich charakteru a prírodnym prednostiam. Ide o využívanie rozdielov medzi existenčnými podmienkami obyvateľstva v jednotlivých oblastiach preto, aby spoločensko-hospodársky rozvoj krajiny bol zintegrovaný ako celok.

Otázky priestorového obhospodárenia krajiny spolu s ochranou ži-

STAVBA ROKU 1973 RAFINÉRIA GDAŃSK

votného prostredia sa dnes dostávajú do popredia všetkých úloh súvisiacich s budúcim tvarom Poľska. K riešeniu týchto otázok povzbudzoval vedcov ministerský predsedza Piotr Jaroszewicz na zasadaní Čestného výboru Rok poľskej vedy. Pracuje v tejto oblasti hodne vedeckých stredisk, ktoré sa môžu

pochváliť peknými výskumnými výsledkami. Patria k nim o.i. výbory PAV — „Poľsko 2000“ a „Priestorového obhospodárenia krajiny“ ako aj početné inštitúty jednotlivých ministerstiev a vysoké školy. Prospieva týmto práciam ovzdušie spoločenského záujmu o budúci tvar „druhého Poľska“.

VARŠAVSKÁ SMLOUVA

Poľsko je pomérne nevelkou zemí, jehož ozbrojené sily, moderné vybavené, jsou úmerné ekonomickým možnostem státu. Poľská armáda je však současťí mnohem väčší ozbrojené moci, ktorá môže ohrozit každého potenciálneho nepriateľa.

Varšavská smlouva, obranné spojenectví státov socialistického spoločenství, uzavretá 14.V. roku 1955 v hlavnom meste Poľskej lidové republiky, sdrzuje dnes sedm bratrských evropských státov, jejichž armády, dokonale vyškolené a vyzbrojené nejmodernejšími zbraniami a vybavené nejmodernejšími zařízením se na společných cvičeních zdokonalují ve válečném umení a spolupůsobení.

Varšavská smlouva má charakter obranný, jejím cílem je mír. Jej členské státy to nesčetněkrát potvrdily ve svých vystoupeních a na vrzích na mezinárodní aréně.

KOLONIA — LIZMUS

20. storočie sa chýli ku koncu a futurológovia sa už zaoberajú 21. storočím. Zatiaľ však na zemeguli niekoľko miliónov ľudí žije v dobe kolonializmu, takej, akou bola na svojom vrchole v 19. storočí.

Za posledných 13 rokov, po schválení deklarácie OSN o priznaní nezávislosti koloniálnym krajinám a národom sa sice veľa zmenilo na mape sveta, avšak skutočnosť, že vyše 40 oblastí sa ešte stále nachádza pod koloniálnou nadvládou, vzbudzuje nepokoj.

Pred troma mesiacmi sme oslavovali Medzinárodný deň boja proti kolonializmu a neskôr Deň boja proti rasizmu. Prednedávnom problémy kolonializmu a apartheidu boli predmetom rokovania medzinárodnej konferencie, ktorá zasadala v Oslo. Tejto konferencie sa zú-

častnili delegáti členských štátov OSN, Organizácie africkej jednoty, africkej národnoslobodeneckých hnutí a mnohých medzinárodných spoločenských organizácií.

Mimoriadne veľkú pozornosť venovala konferencia aktuálnej situácií na juhu Afriky, predovšetkým v Juhoafrickej republike a Rodézii. Ako však prinútiť tieto dve krajiny, aby uplatňovali v živote rezolúciu OSN, keď ich vlády, ako aj politika týchto vlád sú podporované mnohými západnými štátmi, ktoré... hlasovali za rezolúciu OSN? Ktoré napriek medzinárodným rozhodnutiam pokračujú vo všeestranej politike a hospodárskej spolupráci s Juhoafrickou republikou a Rodéziou?

Dúfajme, že utvorenie spoločného frontu pokrokových síl, ktorých predstavitelia sa zúčastnili konferencie v Oslo, prispeje k ďalšej likvidácii kolonializmu, ktorý je v úplnom rozpore s Chartou OSN a Deklaráciou ľudských práv.

Cvičení sapérů 3. varšavského pontonového pluku: Napalm! „Nepřítel“ zaútočil na most. Kolony obrnených dopravníků a tanků opouštějí pozice, jedou do boje.

Snímek: CAF, WAF, Sobieszcuk

Československá ekonomika, ktorá se rozvíjí na základe vedeckého plánování, vykazuje trvale značné úspechy. Díky tomu patrí Československo mezi vyspělé státy s rozvinutým průmyslem, moderním zemědělstvím a široce rozvinutou vedeckovýzkumnou základnou.

Úspechy Československa jsou ovocem socialistického rozvoje země. Tato cesta byla definitívne nastupena v únoru 1948. Pokus o pravcový puč byl odražen a země nastoupila cestu výstavby socialismu. Počátky této cesty spadají ovšem do obdobia bezprostredne po skončení druhé svetovej války v roce 1945, po osvobození Československa Sovětskou armádou.

Již v červnu 1945 byly vyhlášeny zásady pozemkové reformy a konfiskace majetku nacistů a zrádců. V říjnu 1945 byly pak vyhlášeny dekrety o znárodnění klíčových odvětví čs. národního hospodářství.

Ihned po Únoru 1948 byly zosocializovány veškeré podniky s více než 50 zaměstnanci a veškerý velkoobchod. Během první pětiletky (1949–1953) přestal soukromý sektor v průmyslu, dopravě a obchodu existovat. V roce 1949 začala socialistická výstavba čs. vesnice cestou budování družstev, když předtím byla bezprostredne

ÚSPĚCHY ČESKOSLOVENSKÉ EKONOMIKY

po Únoru vyhlášena revize pozemkové reformy, která se týkala 3 142 356 hektarů půdy a byla realizována pod heslem „Půda patří těm, kdož na ní pracují!“

Uplynulých dvacet pět let od Února 1948 přineslo velké úspěchy československému národnímu hospodářství. Socialistická cesta se osvědčila a přinesla rozmach ve všech odvětvích ekonomiky, průmyslu, zemědělství, službách, ale též i v pokroku vedecko-technickém. Československo ani dříve nepatřilo k zaostalým zemím, ale pokrok uplynulých pětadvaceti let je vynesen v řadě ekonomických ukazatelů mezi nejpredenější státy světa. Úspěchů bylo docíleno v úzké spolupráci s ostatními socialistickými státy.

Jedním z nejlepších argumentů jsou čísla, a čísla hovoří jasnon řeči. V roce 1948 mělo Československo 12 339 000 obyvatel, z toho v pracovním procesu (nečítaje učené) 5 545 000 osob; počátkem roku 1972 žilo v ČSSR 14 442 000

obyvatel a z nich 7 120 000 osob v pracovním procesu. Podívejme se nyní, jak si tito lidé vedli v období socialistické výstavby.

Uhrnný společenský produkt v roce 1948 obnášel 130,6 miliard Kčs a v roce 1970 již 676,9 miliard Kčs (100 Kčs = 12,5 rublu) a v roce 1971 vzrostl o 6 procent. Národní důchod se od roku 1948 do roku 1970 zvýšil ze 70,2 miliard Kčs na 281 miliard Kčs. Ve stejné době se národní důchod na hlavu zvýšil z 5 686 Kčs na 19 607 Kčs. Jestliže společenskou produktivitu práce v roce 1948 označíme 100, pak v roce 1970 zjišťujeme 265 a v roce 1971 růst o 6,5 procenta. V roce 1948 bylo v čs. národním hospodářství investováno za 12 197 milionů Kčs, v roce 1970 již za 88 475 milionů Kčs. Ve stejném období průmyslová výroba vzrostla o 565 procent a v roce 1971 o dalších 6,9 procenta. Hrubá zemědělská výroba v roce 1948 činila 40 084 miliony Kčs, v roce 1971 činila 69 miliard Kčs.

Urychleně a nadprůměr se rozvíjela nosná odvětví: energetika, chemie, strojírenství atd.

Hospodářské styky socialistického Československa značně vzrostly. Jeliž obrat čs. zahraničního obchodu v roce 1948 činil 10,32 miliardy Kčs, pak v roce 1971 vzrostl na zhruba 59 miliard Kčs a v prvním pololetí 1972 se čs. vývoz zvýšil o 8,1 procenta a čs. dovoz o 6,7 procenta.

Příznivý celkový hospodářský vývoj pokračoval i v prvním pololetí 1972, kdy průmyslová výroba vzrostla o 7,3 procenta a ve žnich bylo dosaženo průměrného hektarového výnosu obilovin 32 q. Podstatně se zvýšila životní úroveň. Jestliže v roce 1948 byla průměrná měsíční mzda (bez zemědělství) 823 Kčs, pak v roce 1971 dosáhla 2 009 Kčs. Od roku 1955 do roku 1970 vzrostly životní náklady o 1,8 procenta, ale reálné mzdy ve stejné době vzrostly o 61,4 procenta.

Do roku 1973, tretího roku páté pětiletky (1971 – 1975) vstoupili čs. pracující úspěšně a v základních ukazateľích překročili plánované úkoly. Naděje, že pátá pětiletka bude splňena, ba překročena, jsou zcela reálne.

R. MÜLLER

První máj roku 1936 v Zelově

I.

Nezávislost, již Polsko získalo v roce 1918, přispěla k rozvoji Zelova a také tkalcovství. Snadný odbyt vyrobeného zboží a levná pracovní síla napomáhaly rychlému bohatnutí podnikatelů v období mezi dvěma světovými válkami. Počet podnikatelů — továrníků stále vzrůstal.

V roce 1926 bylo v Zelově sedm podnikatelů, kteří měli 60 až 120 stavů, třicacet 10 až 59 stavů a sedmatřicet drobných podnikatelů se 2 až 9 stavý. Majetek podnikatelů s více než 80 stavým obnášel zhruba 200 000 zlatých. Nutno zdůraznit, že ani jeden z podnikatelů neměl odborného tkalcovského vzdělání. Tehdy se pracovalo hlavně domácím způsobem. Muži tkali, ženy a často i děti stáčely příz. Podle Czajkowského bylo v Zelově v roce 1926 celkem 2500 tkalců a 1200 pradlen; 500 zaměstnaných v přípravné výrobě bylo neplnoletých. Stavu bylo zhruba 3000. Žoltaszek uvádí, že v roce 1926 bylo zde 2500 tkalců a 2500 stavů. Zdá se však být málo pravděpodobným, že by počet tkalců souhlasil s počtem stavů. Kromě samostatné domácí výroby kvetla výroba tovaryšská; tovaryši pracovali většinou pro vdovy. Učedník se vyučil tkalcovskému řemeslu za rok. Jestliže učení trvalo déle, mistr bral doplatek. Kromě tkalců byli v Zelově čtyři běliči, dvacet barvířů, pět „rajderů“, pět dopravek a pět snovačů.

O dějinách Zelova jsme již několikrát psali na stránkách našeho časopisu. Soudíme však, že příspěvek Zbigniewa Tobjańskiego „Z dějin českého Zelova“, který nám autor zaslal, bude naše čtenáře zajímat, protože přináší řadu méně známých faktů. Z ohledu na obsáhosť budeme tento materiál uveřejňovat na pokračování ve třech pouze nepatrně zkrácených kapitolách. Začínáme dějinami Zelova z období mezi dvěma světovými válkami. Příští kapitola bude pojednávat o nejstarších dějinách tohoto městečka a o jeho prvních osadnících. Třetí část se bude týkat současnosti.

ZELOV V MEZIVÁLEČNÉM OBDOBÍ

Továrníci rozširovali své dílny a stavů stále přibývalo. Władysław Gąsiorowski, původem Čech, měl v roce 1925 podnik „Ruční výroba bavlněných látek W. Gąsiorowski a spol.“. Ve stejné době židovský podnikatel Jakub Lewi zahájil výrobu v továrně v ulici Kilińskiego č. 5, v níž pracovalo 105 stavů a 152 zaměstnanců. Vyráběl ložní prádlo a šatovky. Podnikatelé bohatli, málkdy však pozitivě. Příkladem může být Józef Jersak, který vychytralostí a šízením shromáždil značné finanční prostředky, za něž v letech 1925 — 1926 postavil v Žeromské ulici tehdy největší továrnu. Ještě dnes si v Zelově pamatují, jak pasáček z obyčejné tkalcovské rodiny si šízením při prodeji všelijak pokoutně získávané příze „vydělal“ na 150 stavů a mohl zaměstnávat dvě stě dělníků. Šidil kde se dalo. Ještě jako „liverant“ zadržoval tkalcům mzdy. Jindy strhoval z mezd, protože prý výrobky byly špatné. Rušil smlouvy před vypršením termínu a neplatil za odpracovanou dobu. Nechtěl dávat svým dělníkům platné dovolené a před dovolenými často hromadně propouštěl. Nahrabal také peněž, že ti, jimž byl vzorem ve vykořisťování, se ho museli obávat. Byl nebezpečným konkurentem. Vnášel nesváru mezi dělníky; z jedné strany stál věříci proti pastorovi a z druhé přispíval na kostel a vyvolával neporozumění mezi jinými průmyslovci a pastorem. Podplácel inspektory práce a policii. Založil spolek „Strzelec“, jehož členy zaměstnával ve své továrně. Zvláštní metodu vykořisťování dělníků zavedl Józef Granek, majitel

továrny založené v roce 1930 v dnešní Mickiewiczově ulici. Tento chytrý Žid namluvil dělníkům, že jestliže přispějí finančně ke koupě nových stavů, budou spolumajiteli továrny. Tento manévr nazýval „lidovým kapitalismem“ a tvrdil dělníkům, že se stanou kapitalisty, budou-li s ním spolupracovat. Zaslepeni dělníci, zaměstnani u Granka, se zrekli práv tak těžce vybojovaných dělnickou třídou a přistoupili na horší mzdrové podmínky. Granek továrnu pojistil na vysoké částky na své jméno u různých pojišťoven. Když zjistil, že nastává krize, továrnu v roce 1935 podpálil. Vinu svalil na dělníky, shrábl pojištěk a opustil Zelov. Podobně jednali a bohatli i jiní podnikatelé. Např. Žid Kopel v roce 1930 zahájil výrobu v továrně v Kościuszковě ulici. Za dva roky Čech Reclav Pavel postavil novou továrnu na 60 stavů v Herbertově. Němec Karl Rejchert v roce 1934 zahájil výrobu v moderní továrně na anglických stavech; zaměstnával přes tři sta dělníků. Za rok po něm Václav Sláma, původem Čech, založil továrnu se 150 anglickými stavými. V těchto továrnách se vyráběly lněné, bavlněné a vlněné látky. Vyrábělo se stále více zboží. Ku příkladu uvádí, že v roce 1914 bylo vyrobeno 4 560 000 metrů v hodnotě 4 500 000 rublů a v roce 1926 již 9 204 000 metrů v hodnotě 14 496 000 zlatých. Vyroběné zboží se posílalo do Lvova, Krakova, Poznaně a také do Rumunska.

- TATÁROV SÍP
- PRERUŠIL MELÓDIU
- LEGENDÁRNY
- SMIETANA SA
- ONESKORIL IBA RAZ
- 236 SCHODOV
- DO IZBICKY S
- TELEVÍZOROM
- MARIÁNSKA
- ZNELKA MÁ
- UŽ 600 ROKOV

„... Po časovom signále a znelke z mariánskej veže sa spojíme s Varšavou...“ Už desiatky rokov táto formulka opakována hlásateľom Poľského rozhlasu predchádza najpopulárnejšiu melódii v Poľsku. Prenos znelky prebieha bezprostredne — počuť kroky hasiča, škrípanie dlážky, výzvot otváraných a zaváraných oblokov. Vtedy, keď sa my automaticky pozeraíme na hodinky, v Krakove pri Sukienicach sa zhromažďujú ľudia a vyzerajú hasiča so zlatou trúbkou.

Tradícia najslávnejších krakovských trubačov — Adolfa Šmietanu a Wojciecha Chwaju — udržiava šesťdesiatná skupina pracovníkov, ktorí — čo je svojho druhu kuriozitu — sú zaměstnaní na úvazku požiarníkov. Sú to: Jan Kolton — senior, Jan Kolton — junior, Ludwik Skowronek, Feliks Bulat, Sylwester Łukaszewicz a Józef Nowak.

Najstarší z tejto šestky je Jan Kolton, ktorý službu na veži plní nepretržite od roku 1945. Ešte dobre si pamäťa časy legendárneho Adolfa Šmietanu a často vyprává anekdotu o tom, ako ráz tohto slávneho trubača zadržala pouličná prestrelka a tak sa oneskoril na službu a zahral znelku s 15-minútovým oneskorením. Bolo to 18. januára 1945, deň po oslobodení Krakova Sovietskou armádou.

Služba na veži nie je ľahká. Trvá 24 hodiny. V deň služby, ktorá začína o siedmej ráno, treba vyjsť po 236 schodoch na štit 54 metrovej veže. Nachádza sa tam malička izbička, ktorá pre trubačov znamená druhý domov. Majú v nej televízor, rádioprijímač, telefón. Na mieste si pripravujú stravu a odpočívajú. Lenže vydržať na veži celé 24 hodiny nie je ľahko. Najmä v zime, studené vetry a fújavice sú veľmi neprijemné. Zakaždým treba zohrievať

náustok trúbky aby neprimrlol k peřam. A pri naklonení v obloku treba sa postaviť patričným smarem, aby viesť nefúkal do vnútra nastroja, lebo by zahľúšil zvuk. Zase v lete tažká olovená helma kupoly sa nemilosrdne zohrieva od slnka a na veži je dusno ako v kúpeli.

Podľa legendy, ktorú spopularizoval Ksawery Pruszyński v poviedke Trubač zo Samarkandu, krakovská znelka je hraná už vyše 600 rokov. Legenda hovorí, že roku 1241, keď tatárske hordy obliehali mesto, sa jeho obyvateľia rozutekali a na mieste ostal iba trubač. Lenže kým skončil hrať, zasiahol ho šíp šíkmookého Tatára. A odvtedy — vraj na pamiatku tejto udalosti — melódia znelky je akoby nedokončená, náhle useknutá a hasne...

Prvá historická správa hovoríca o znelke pochádza z roku 1392. V mestskom archíve sa zachoval účet: „pre strážnika mariánskej veže týždenne osem grošov a pol groša pre trubača“.

Celé storočia melódia znelky sprevala obyvateľov Krakova v dňoch vojny a mieru. Roku 1848 trubač z mariánskej veže volalim „k zbrani“ povzbudzoval obyvateľov Krakova do boja proti rakúskym vojskam. V XVII. stor. hlas trúbky oznamoval mestu o blížení sa Švédov, a koncom XVIII. stor. — Prušiakov.

Bývali však roky, keď znelka nebolo počuť. Okrem iného na začiatku XIX. stor. mestská pokladnice bola na točko prázdná, že nestačilo peňazí ani pre jedného trubača. Až vďaka zápisu v testamente viceprezidenta Krakova Tomasza Krzyżanowského (roku 1880) znelka sa opäť rozhlásila. Nehrali ju ani v prvých dňoch okupácie — bolo treba veľa úsilia, aby Nemci vyjadrili na to súhlas. Dnes krakovskí trubači hrajú znelku každú hodinu. Sú to ľudia skutočne oddaní svojej práci.

Veža Mariánskeho kostola v Krakove

Snímka: CAF — Link

Vilém Miller (uprostřed), Čech, komunista, který působil v Zelově v letech 1918 — 1939.

Tkadlec vydělával průměrně týdně čtrnáct až devětadvacet zlatých; denní pracovní doba byla čtrnácti až šestnáctihodinová.

Mnohem lépe vydělávali snovači; pracovali dvacet hodin denně a týdně mohli vydělat až patnáct zlatých.

Dělník v zelovské továrně vydělával týdně zhruba dvacet osm zlatých. Jak domácti, tak také tovární dělníci byli odměňováni za práci podle nižších sazeb ve srovnání s celostátním průměrem, který v roce 1938 činil 30,70 zlatého. Místo výplaty dostávali dělníci často poukázky na zboží, které nakupovali v obchodech svých zaměstnavatelů.

Bytové podmínky textilních dělníků byly tragické. Z tisíce dvou set tří rodin víc než čtyři místnosti připadaly na třiaadvacet rodin, tři místnosti na sto dvacet devět rodin, dvě na třista sedmnáct rodin a jedna místnost na sedm set čtyřiadvacet rodin. Vlastní domky měli pouze dva tkalci. V bytě s jednou místností bydlelo většinou pět osob. Stály zde dvě postele, stav a kolovrátek. Do nemocenské pokladny náleželo 30 až 40 procent domáckých pracovníků, z nichž žádný nebyl pojistěn v úrazové pojišťovně. Protože doma pracovaly u stavů a stáčení příze celé rodiny i děti, zdravotní situace byla špatná a také školní docházka slabá a nepravidelná.

Současně s rozvojem tkalcovství bylo v Zelově

S júlovým sviatkom sú nerozlučne späť dva základné štátne akty: Manifest Poľského výboru národného oslobodenia z 22. júla 1944 a ústava PLR, schválená dňa 22. júla 1952.

Keď dnes môžeme povedať, že Júlový manifest formuloval základné zásady zriadenia, ako aj smery rozvoja obrodeného poľského štátu, tak Júlová ústava je výrazom viďazstva a upevnenia zásad socializmu vo všetkých oblastiach štátneho a spoločenského života.

Aký bohatý obsah nadobudli rozhodnutia ústavy v priebehu dvadsiatich rokov jej platnosti. Ustaľujúc zásady a metódy vládnutia a fungovania socialistického štátu Júlová ústava plne potvrzuje leninskú tézu, že iba víťazstvo socialismu zaisťuje úplnú demokraciu.¹⁾

Podstata socialistickej demokracie nachádza svoj výraz v ústave prevažne v zásade rovnoprávnosti obyvateľov bez ohľadu na ich národnosť, rasu alebo vierovyznanie, ako aj v občianskych právach. V protiklade k buržáznym ústavam naša ústava nielen formálne zaručuje občianské práva, ale vytvára systém právnych a materiálnych podmienok pre ich uskutočnenie, povzbudzuje pracujúcich k politickej, spoločenskej, ekonomickej a kultúrnej aktivite a zvyšuje zároveň jej význam ako jednej z hlavných zásad spoločenského zriadenia socialistického štátu.

Júlová ústava zaručuje každému z nás osobnú slobodu, ochranu života a majetku, slobodu vyznania, slobodu slova a tlače, listové tajomstvo, slobu-

organizováno odborové hnutí. Prvni organizátory odborových svazů nacházíme v Zelově v roce 1913. Politicky se zelovští textilní dělnici organizovali hlavně pod prapory Sociální demokracie Království polského a Litvy (SDKPiL). První buňku SDKPiL založili: Franciszek Kowalski, Ignacy Zelmozer, Antoni Sopor a Antoni Skotnicki.

Od roku 1919 existoval Třídní svaz dělníků textilního průmyslu, Svaz práce (140 členů) a Svaz domácků — zaměstnanců textilního průmyslu (200 členů). Velmi silný a průznamný byl Třídní svaz, který bojoval za dělnická práva. Tato organizace vždy hájila kolektivní smlouvy. V roce 1922 založil první buňku Komunistické strany Polska (KPP) Franciszek Kowalski, který byl za svou činnost odsouzen do vězení na pět let. V ilegálně měla zelovská organizace KPP třináct buněk.

Omezení výroby a nezaměstnanost po první světové válce přispěly k prohloubení rozdílů v životních podmínkách domáckých dělníků. Prohluboval se také dřívější rozdíl mezi tkalcí baráčníky a bezzemky. Tyto rozdíly vedly k neúprosným bojům o práci. Tkalcí bezzemkové byli přesvědčeni o tom, že mají, jako chudobnější, přednostní právo na zaměstnání. Podnikatelé však preferovali baráčníky, protože byli méně nároční, souhlasili s horšími mzdrovými podmínkami. Taková politika továrníků vyvolávala třenice a dokonce i bitky mezi chudinou.

Odborové svazy se v roce 1921 obrátily na zaměstnavatele s návrhem, aby bylo dodržováno pořadí při přijímání do práce. První v pořadí měli být tkalcí bezzemkové bydlící v Zelově, potom bezzemkové bydlící v okolí a na třetím místě domáckáři. Zelovští továrníci souhlasili s návrhem odborových svazů, což bylo formálně uvedeno v protokole ze dne 23. listopadu 1921.

Skupina tkalců domácků se stále rozrůstala v důsledku stagnace výroby a dokonce tendencí k regresu. To vytváralo významné společenské problémy a vrcholilo meziříčními konfliktůmi. Nutno však říci, že těžce vybojovaná práva dělnické třídy byla lámána. V důsledku toho se stal Zelov dějištěm stávky. V letech 1919 — 1925 vypuklo čtrnáct větších stávek, které celkem trvaly 152 pracovních dnů. Orgánizátory stávky byli nejčastěji: Teofil Miller, Bolesław Kamiński, Emil Janko, Karol Nieciecza, Jan Matys a Anton Sopor.

Stávky probíhaly většinou bouřlivě: např. v roce 1934 dělníci v továrně Karola Rejcherta zahájili stávku solidarity s tkalcí lodžské oblasti. Na výzvu továrníka se část tkalců z okolních vesnic dostavila do práce. Odborový svaz se nemohl dohodnout s továrníkem a stávku podpořil. Organizované skupiny stávkujících dělníků vtrhly do továrny a vytáhly stávkovaky. Továrník Karol Rejchert zavolal četníky, kteří brutálně rozeznali stávkující a užili střelných zbraní. Tři dělníci byli těžce raněni. V továrně Jana Jersaka v ulici Žeromského byly dělníkům v roce 1937 strženy platy, ačkoliv již platilo nařízení o kolektivních pracovních smlouvách zaměstnanců v textilním průmyslu. Jeden z dělníků vystoupil se žádostí, aby mu byla vyplacena stržená část mzdy. Jeho žádost byla zamítнутa. Dělníci v továrně zahájili okupační stávku, která trvala sedmnáct dnů. Zelovští občané pomáhali stávkujícím dobrovolnými sbírkami jídla a peněz. Tuto stávku vyhráli dělníci, jimž tehdy pomáhal Třídní svaz; ještě žijí funkcionáři tohoto svazu,

Karel Janko (Čech) s manželkou. Spolužakladatel Třídního svazu v Zelově; před rokem 1939 kandidát Komunistické strany Polska do Sejmu.

dnes členové PSDS, např. Bolesław Kamiński, Janek a Karel a Teofil Miller.

Stávky v Zelově měly ekonomický a sociálně politický charakter. Pokaždé bylo účelem stávky vyrovnat rozdíl mezi odměnou za práci a hodnotou vykonané práce. Dělníci žádali zvýšení mezd a i když jim bylo někdy vyhověno, rychle postupující inflace znemožňovala jakékoli zlepšení životní úrovně. Zelovští tkalci se většinou řídili stávkami v lodžských továrnách. Na základě vymožeností vybojovaných lodžským dělníků se obraceli s požadavky na své zaměstnavatele. Když tito tvrdě odmítali, vyhlašovali stávku. V čele mladé zelovské dělnické třídy stála Polská socialistická strana (PPS). Jejimi zakladateli byli: Władysław Kamiński, Jan Koniecki, Józef Cejner.

Při volbách do Sejmu měli komunisté čtyři různé kandidátky. Protože levicové kandidátky nebyly uznávány, jejich větší počet zaručoval, že alespoň jedna přejde. Kandidáty do Sejmu byli: Karel Miller, Pavel Rajt, Karel Janko a do senátu Teofil Němeček. Všichni byli českého původu. Avšak žádáný z těchto kandidátů nikdy nebyl ani poslancem, ani senátorem. Zato ale byli perzekvováni četníky a zelovskými fabrikanty. Když KPP přešla do ilegality, vedení zelovského dělnického hnutí převzal Třídní svaz textiláků, v němž působili členové KPP a PPS-levice.

Text a snímky Z. Tobjański
(Vojvodský státní archív, Lodž)

JULOVÁ ÚSTAVA PL'R

du zhromažďovania a zakladania spoľahlivosti.

Všetky tieto slobody sú doplnené systémom občianskych práv, napr.: právo voliť a byť zvolený do všetkých zástupiteľských orgánov (napr. do Sejmu, národných výborov), právo na prácu a odpočinok, právo na vzdelanie, právo na využívanie kultúrnych výrobkov a tvorivú účasť na rozvoji národnej kultúry, právo na ochranu zdravia a na pomoc v prípade choroby alebo práceneschopnosti, právo na starostlivosť o rodinu a deti, ako aj právo obraciať sa s návrhami a sťažnosťami na všetky štátne orgány.

Treba zdôrazniť, že zaručujúce občanom tak široké slobody a práva ústava zároveň určuje pre všetkých rovnaké občianské povinnosti, predovšetkým povinnosť vernosti PLR, povinnosť dodržiavať práva a zásady spoločenského spolunažívania, vojenskú povinnosť, povinnosť spoločenskej disciplíny, ochrany spoločenského majetku, povinnosť bdelosti voči nepriateľom vlasti a ochrany štátneho tanomatstva.

Spôsob využívania slobôd a práv, ako aj plnenia povinností určených ústavou formulujú vydané na jej zá-

klade konkrétné zákony a výkonné nariadenia.

Naša ústava, podobne ako aj ústavy iných socialistických štátov, po prvýkrát v dejinach ľudstva nielenže priznáva, ale aj plne uskutočňuje základnú zásadu leninizmu v národnostných otázkach t.j. rovnoprávnosť ľudu nezávisle na ich národnosti. Ako ústavná norma socialistického štátu, obsiahnutá v 69. odstavci Júlovej ústavy tato zásada znamená, že žiadne štátne orgány nemôžu vydávať normativné akty, ktoré by obmedzovali občianské práva alebo slobody pre ich národnosť, rasu alebo vyznanie. To znamená aj to, že administratívne orgány vo svojej organizátornej a hospodárskej činnosti (napr. v oblasti priemyselných a bytových investícií a služieb v poľnohospodárskej politike, výstavbe cest, rozvoji osvety a kultúry, ochrane zdravia a sociálnej starostlivosti atď.) ako aj pri riešení konkrétnych záležitostí občanov (napr. vydávanie administratívnych rozhodnutí) musia dodržovať právo o občianskej rovnoprávnosti. Týka sa to tiež vyšetrovacích a súdnych orgánov.

Zárukou realizácie tejto zásady je za prvé to, že akekoľvek obmedzovanie

práv a slobôd občanov je právne neplatné, stoji v rozpore s politikou a zákonom PLR a za druhé — je trestné.

Jedným z podstatných rozhodnutí Júlovej ústavy je právo občanov obraťať sa na štátne orgány s návrhami a sťažnosťami. Toto právo existuje nielen v priamom, osobnom záujme občanov, ale má zároveň slúžiť zdokonalovaniu fungovania štátu a boju proti nepriaznivým stránkam štátneho a spoločenského života. Toto právo využívajú masy občanov a prihlasujú štátnym orgánom rad návrhov smerujúcich k zlepšeniu našej ekonomiky, obchodu, práce, administratívnych a samosprávnych orgánov, k zvyšovaniu ochrany majetku a spoločenskej disciplíny atď., atď., teda návrhov, ktoré sú výrazom angažovaného občanského postoja a slúžia všeobecným záujmom.

Júlová ústava vytvára teda právny rámec pre ďalší všeobecný rozvoj PLR, pre realizáciu uznesení 6. zjazdu PZRS, ktoré o.i. konštatujú, že: „podmienkou rozvoja socialistického štátneho a spoločenského systému je stály rast úrovne uvedomenia pracujúcich, ich politickej a pracovnej aktivity. Upevňovanie socialistického uvedomenia vede taktiež k plnejsiemu využívaniu inštitúcií našej demokrácie. Preto treba rozvíjať všetky formy činnosti, ktoré majú vplyv na stvárvnanie a rozvoj aktívneho postoja každého občana k úloham spojeným s výstavbou socializmu v PLR.“²⁾

1. Porovnaj: V. I. Lenin, Diela zv. 22, Warszawa, 1950, str. 164
2. 6. zjazd PZRS, Základné materiály a dokumenty, Książka i Wiedza, 1972, str. 262.

V centre spoločenského záujmu sa nadálej nachádzajú konceptie týkajúce sa reformy osvetového systému formulované v správe Výboru expertov a rozhodnutia rezortov osvety a výchovy, ako aj vedy, vysokých škôl a techniky v oblasti programu vzdelávania a výchovy. Ide o to, aby najkratšou a najjednoduchšou cestou dosiahnuť všeobecný osvetový postup v súlade s našimi potrebami a zámermi, aby Poľsku zaistíť popredné miesto vo svetových modernizačných pretekoch. Aj Život sa usiloval prispieť k zovšeobecneniu téz a cieľov tejto správy, ako aj rozhodnutí rezortov osvety a školstva, uverejňujúc informácie, komentáre, interviewy a listy. V našej dnešnej správe, ako sme už písali, chceme sa vrátiť k otázkam vyučovania českého a slovenského jazyka.

V živej a konstruktívnej celospoločenskej diskusii o správe sa aktívne zúčastňujú aj členovia našej krajskej organizácie, ktorí vyjadrili svoju mienku i počas nedávnych volebných schôdzí v miestnych skupinach a obvodných výboroch. Diskusia o správe a na tomto pozadí otázky vyučovania sloveniny na základných školách na Orave a Spiši a na lícove v Jablonke, ako aj češtine v Zelove a Kucove, boli tiež hlavnou tému rokovania jedného zo zasadnutí predsedníctva Ústredného výboru KSČaS (p. Život č. 6/73, str. 10, Dôležité rokovania predsedníctva ÚV KSČaS).

* * *

Ústredný výbor sa mimoriadne starostlivo pripravil na diskusiu o týchto problémoch, ktoré predsa zaujímajú všetkých krajjanov. Tak teda, všetky požiadavky a pripomienky predložené členmi miestnych skupín a obvodných výborov prerokovala Osvetová komisia pri Ústrednom výbere Spoločnosti a formovala ich ako návrhy. Tieto návrhy Ústredný výbor predložil ministerstvu osvety a výchovy, patričným vojvodským a okresným osvetovým orgánom, ako aj nadriadeným orgánom Spoločnosti.

K hlavným týmto návrhom patrí: pozdvihnutie úrovne vyučovania sloveniny a zorganizovanie vyučovania češtine, výber učiteľov, ktorí dobre ovládajú tieto jazyky pre vyučovanie týchto predmetov, čo z ohľadu na organizovanie zberných škôl má mimoriadny význam, zjednodušenie zápisov a zlepšenie rozvrhu hodín, otázky učebnic a pomocnej literatúry, ako aj návrh posielat absolventov stredných škôl, predovšetkým z licea v Jablonke, pôvodom z českej a slovenskej menšiny, na štúdia do ČSSR. Tieto návrhy, ako aj iné otázky z tejto oblasti prihlásené do našej redakcie, boli potom prerokované na pracovnom stretnutí v spoločensko-administratívnom odbore MV za účasti: súdr. S. Jermaka, predstaviteľa odboru pre všeobecne vzdelenie školstvo ministerstva osvety a výchovy súdr. S. Jankowského, ako aj red. A. Chalupca, kde sa stretli s priaznivým a kladným postojom.

* * *

Na zasadnutí predsedníctva Ústredného výboru KSČaS návrhy osvetovej komisie boli činiteľmi spoločnosti rozvinuté a doplnené otázkami intervenčného charakteru. V diskusii o týchto

Školské deti z Podskla. Snad medzi nimi sa nachádza budúci víťaz Pretekov mieru. Avšak zatiaľ vyplatilo by sa zorganizovať pre ne výlet po Poľsku na bicykloch. Kto pouvažuje, aby zrealizovať takúto výchovno-turistickú iniciatívu?

Snímka: M. Kaškiewicz

ADAM CHALUPEC

OTÁZKY VYUČOVANIA ČESKÉHO A SLOVENSKÉHO JAZYKA

VÝSLEDKY ROKOVANÍ PREDSEDNÍCTVA ÚV KSČaS

problémoch prehovorili: A. Andrašák, A. Bryja, J. Bryja, A. Chalupec, J. Kovalík, Fr. Kurnát, J. Molitoris, I. Nižník, J. Novák, V. Pivočarčík, ako aj W. Luščinskí a M. Kaškiewicz z HRK KSČaS.

Priebeh diskusie na predsedníctve, jej úroveň a pocit zodpovednosti za predkladané problémy, bol ešte jedným dôkazom živého záujmu členov Spoločnosti o otázky vyučovania a školy, o veciach vyučby slovenského a českého jazyka. Diskusia bola zároveň dôkazom kladných premien, aké za posledné roky prebiehajú v našich národnostných menšinách. Učastníci diskusie s plným uznaním prijali postoj straničkých a osvetových orgánov k návrhom prihláseným Spoločnosťou vyjadrený v priebehu zasadnutia predsedníctva tajomníkom OV PZRS v Novom Targu súdr. E. Satolom, predstaviteľom ministerstva osvety a výchovy súdr. S. Jankowským, predstaviteľom administratívneho oddelenia VV PZRS v Krakove súdr. Fr. Kołodziejom, kurátorom OSK Krakowského voj. súdr. M. Kowalikom a vedúcim osvetového oddelenia ONV v Novom Targu súdr. J. Wrześniom.

Postoj osvetových orgánov v základných otázkach týkajúcich sa vyučovania českého a slovenského jazyka je jednoznačný:

V OTÁZKACH ZÁPISOV NA VYUČOVANIE ČEŠTINY A SLOVENINY

Aby na škole mohlo byť zavedené vyučovanie českého alebo slovenského jazyka naďalej platí požiadavka, že treba prihlásiť najmenej siedmich žiakov. Týka sa to základných škôl a licea, na ktorých sa tieto jazyky už vyučujú, ako aj škôl, kde na žiadosť rodičov toto vyučovanie môže byť or-

ganizované, teda aj v Zelove, v Kucove alebo, ako navrhovali na predsedníctve, na odborných priemyslovských v Novom Targu a v Zakopanom. Stojí za povšimnutie, že táto požiadavka je liberalná a umožňuje začať vyučovanie materinského jazyka na žiadosť rodičov všade tam, kde žije menšina. Návrhy v tejto oblasti treba prihlasovať na okresných osvetových oddeleniach a kuratóriach.

Na zberných škôlach v Novotarskom okrese budú zorganizované postupné triedy slovenského jazyka čo umožní žiakom zo škôl nižšieho stupňa na Spiši a Orave pokračovať v učení tohto jazyka.

Modifikovaná bude forma zápisov. Namiesto doteraz platných zápisov uskutočňovaných každý rok a do každej triedy, budú zavedené zápisy na slovenčinu alebo češtinu raz, na celé obdobie vyučovania na škole. Avšak žiak má právo, na žiadosť rodičov, zanechať vyučovanie pred každým školským rokom.

Zápis sa budú konať vždy v tom istom termíne, na začiatku roku. O zápisoch sa bude oznamovať prostredníctvom žiakov, riečtéra budú iným spôsobom, ktorý je zaužívaný na danej dedine (napr. bubnovaním — red.), ako aj na stránkach Života. Treba, aby spôsob oznamovania o týchto zápisoch rodiča a činitelia Spoločnosti dohodli s riaditeľmi škôl priamo na svojich dedinkách a v prípade pochybnosti, aby sa obracali na okresné osvetové oddelenie. Nebudú ľahkosti s prijatím žiaka na toto vyučovanie aj po oficiálnom termíne zápisov.

Rodičia môžu zapisovať svoje deti na hodiny materinského jazyka priamo u riaditeľa školy, alebo na schôdzach rodičovského združenia.

V OTÁZKE ZAISTENIA UČITELSKÝCH KÁDROV

Osvetové orgány pripisujú veľký význam pozdvihovaniu úrovne vyučovania slovenčiny. Je to spojené aj so zaistením učiteľských kádrov s patričnou znalosťou tohto jazyka. Osvetové oddelenie ONV v Novom Targu má vo svojej oblasti 17 učiteľov, ktorí študovali slovenskú filológiu. Zdokonalovanie znalostí slovenského jazyka vedú metodologické strediská a už niekoľko rokov učitelia vyučujúci tento predmet prehľbjujú si znalosť slovenčiny na kurzoch organizovaných v lete na Slovensku. Program týchto kurzov je konzultovaný s rezortom osvety a výchovy a je stále lepšie prispôsobený požiadavkam nášho školstva na Orave a Spiši.

Dalsie zvyšenie počtu učiteľských kádrov pre vyučovanie slovenčiny spájajú osvetové orgány so súčasne uskutočňovaným sčítaním učiteľov. Sčítanie totiž umožní zistiť, kde teraz pôsobia učitelia, ktorí skončili štúdia v slovenskom jazyku a v súčasnosti pracujú mimo územia, na ktorom sa slovenčinu vyučuje.

Neexistujú prekážky, aby absolventi stredných škôl pokračovali v štúdiach na vysokých škôlach v ČSSR. Ministerstvo osvety a výchovy sa tiež vynasnaží poslať kandidátov na slovenskú filológiu do ČSSR.

Ak občania českej národnosti zo Zelova alebo Kucova požiadajú osvetové orgány o zorganizovanie vyučovania českého jazyka na tamojších škôlach, rezort osvety a výchovy zaistí učiteľov pre vyučovanie tohto predmetu.

Aby pozdvihnuť úroveň vyučovania slovenského jazyka na lícove v Jablonke, od začiatku nového školského roku bude treba zaistíť patričného prednášateľa.

Celkom iste k pozdvihnutiu úrovne vyučovania prispeje požiadavka, aby učitelia na základných škôlach mali vysokoškolské vzdelanie. Učitelia cudzích jazykov musia mať patričné znalosti týchto jazykov. Táto povinnosť sa týka aj školských inšpektorov jednotlivých predmetov, ktorí ako prví oceňujú prácu učiteľa.

V OTÁZKACH UČEBNÍC

Učebnice pre základné školy so slovenským vyučovacím jazykom a pre vyučovanie slovenčiny ako predmetu vydávajú v Poľsku. Pre lycium sú zasa dovážané z ČSSR. Knihkupectvo „Dom Księąki“ v Novom Targu má aktuálne k dispozícii komplet týchto učebníc, čo by malo odstrániť prejavujúce sa nedostatky v tejto oblasti. Objednávky na tieto učebnice zasielajú priamo zainteresované školy.

Naposlasy tieto školy dostali aj názorové tabuľe, učebnice pravopisu a iné učebné pomôcky, ktoré osvetové oddelenie ONV v Novom Targu obdržalo zo Slovenska. Budú cennou pomocou vo vyučovaní slovenčiny. V prípade nedostatku učebníc pre lycium rezort osvety a výchovy zaistí ich dodávky z dovozu.

V OTÁZKACH VYUČOVACÍCH HODÍN

Na základných škôlach, na ktorých slovenčina je vyučovacím predmetom, hodiny tohto jazyka budú na začiatku alebo na konci vyučovania. Týmto sa

(POKRAČOVANIE NA 10. STR.)

POVEŠŤ ZO STAREJ BRATISLAVY

V centru starej Bratislavы na Námestí 4. apríla majestátne sa vypína kamenná socha rytiera Rolanda, legendárneho ochrana mestských práv, ktorú zhotovil na príkaz cisára Maximiliána II. v roku 1572 rakúsky kamenársky majster Andreas Luthringher. Aj umelecky hodnotná fontána, ktorá sa rozprestiera okolo sochy, je dieľom tohto vynikajúceho stredovekého umelca.

V starých záznamoch sa spomína verejná studňa, ktorá začiatkom 15. storočia stála na týchto miestach a z ktorej starí Prešpuráci čerpali pitnú vodu. Renesančná fontána má kruhovú nádrž dekorovanú maskarónmi a v strede je ozdobená menšou mušľovi-

tou nadržou, anjelikmi držiacimi ryby a štyrmi nápisovými doskami.

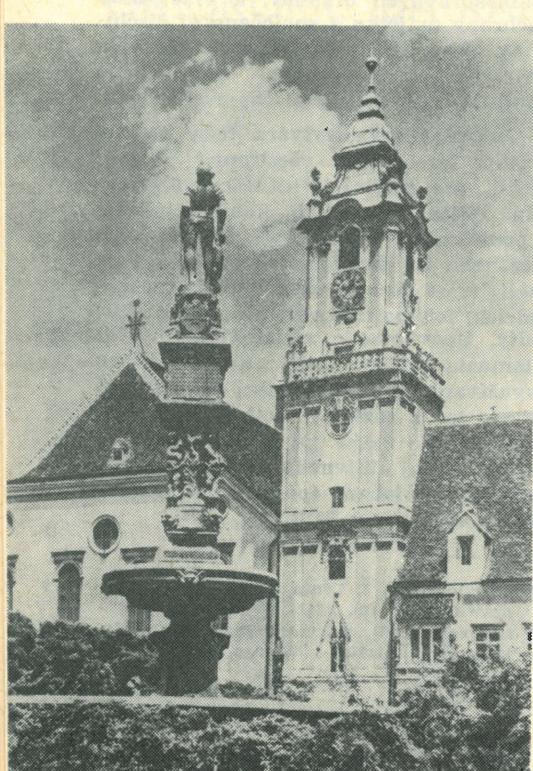
Starí Prešpuráci túto fontánu a sochu opantali povestou, ktorá svojím významom má charakter silvestrovský.

Podľa tejto povesti sa rytier Roland o polnoci, keď na radničnej veži odjíždží hodiny dvanásť, otočí okolo svojej osi. Má sa to stať teda presne na rozhraní starého a nového roku a v minulosti bolo hodne ľudí, ktorí sa na tento „zázrak“ chodili pozerať. Našli sa mnohí, ktorí tento úkaz videli na vlastné oči, ale... A v tom je háčik! Otáčanie cihodného Rolanda mohli vidieť iba trieví a statoční muži, po-

slušné deti, poctivé panne a verné manželky. (Ale kolko bolo takých!?) Keď sem prišli zaľúbené páriky, mohli si od Rolanda vyprosit šťastné manželstvo, manželia zdravé deti, starší ľudia spokojnú starobu a pod.

Inými slovami, Roland sa v stredoveku na silvestrovskú noc otáčal a kto ností, ktoré boli podmienkou pre viato nevidel, nemal jednoduchu vlastenosť „zázraku“.

Na snímke zlava stará radnica s Rolandovou studňou od Luthringera, o ktorej píšeme

MIKOLÁŠ ALEŠ

Před šedesáti lety (10. července 1913) zejména v Praze český malíř Mikoláš Aleš, v plném slova smyslu národní umělec. Narodil se 18. listopadu 1852 v Miroticích. Studoval na malířské akademii v Praze. Životem se těžce probíjel. Domácí buržoazie ho nechápal a vlastně nikdy neuznala. Tepřve na sklonku života se mu dostalo uznání: byl pověřen návrhy na výzdobu Staroměstské radnice. Aleš byl příslušníkem tzv. generace Národního divadla, pro jehož foyer vytvořil cyklus Má vlast. Ačkoliv začínal historickou malbou, věnoval se později cele kresbě. V tomto oboru stal se mistrem nad mistry. V bezpočtu ilustračních, satirických i samostatných kresbách osobitou a citlivou linií ilu-

stroval život, zvyky a revoluční tradice českého a slovenského lidu na základě jeho písni a říkadel, později sebraných ve sbírce Špalíček. Vytvářel typy národních hrdinů (Jan Hus, Jan Žižka z Trocnova, Jiří z Poděbrad, husité aj.). Jeho schopnost monumentalizace se projevila hlavně v kartónech pro sgrafitovou výzdobu četných domovních průčelí v Praze i v českých a moravských městech. Jeho díla jsou hlavně v Národní galerii v Praze a v Jihočeské Alšově galerii v Hluboké.

Ilustrace k básním Pohádky, Myslivec a lesní panna, 1904

POLSKÁ SCÉNA V ČESKÉM TĚŠÍNĚ

Spolupráce mezi Polskou scénou v Českém Těšíně a Divadlem Adama Mickiewicze v Čenstochové, zahájená před několika léty, má od letošního roku zcela konkrétní formu. Byla totiž uzavřena dohoda o vzájemné výměně divadelních představení pod patronátem kulturních orgánů Ostravská a kulturního oddělení Vojvodského národního výboru v Katovicích.

Na základě této dohody již herci Mickiewiczova divadla navštívili Český Těšín s „Cidem“ Corneillea — Wyspiańskiho a herci Polské scény předvedli čenstochovské veřejnosti hru sovětského autora M. Roščina „Valentin a Valentina“.

Profesionální divadlo — Polská scéna v Českém Těšíně — v cizině je zcela ojedinělým jevem a nutno mu věnovat pozornost už proto, že má za sebou přes dvacet let umělecké činnosti. Scéna byla založena v roce 1951 Władysławem Niedobou a její počátky sahají do období rozkvětu společenského a ochotnického hnutí mezi Poláky na Moravě.

V prvním roce scéna nastudovala dvě hry („Wczoraj i przedwczoraj“ A. Maliszewského a „Buły podpolianske“ Št. Králíka), v následujících letech připravila čtyři, potom šest až konečně devět premiér ročně. V současné době scéna uvádí za sezónu 220 představení pro 60 000 diváků. Počátkem roku 1970

překročil počet návštěvníků Polské scény milion.

Divadlo je státní a je podřízeno ředitelství Těšínského divadla, jehož je vlastně druhou scénou. Má vlastní umělecké vedení, které po Władysławu Niedobovi a Francku Michalikovi řídí od roku 1966 Alojzy Nowak.

Umělecké úspěchy Polské scény v Českém Těšíně jsou pozoruhodné. Celkem divadlo nastudovalo již 140 her, mj. z polské divadelní tvorby.

Polská scéna v Československu nastudovala také řadu her z repertoáru světové klasiky, hry lehčího rázu a představení pro mládež a pro děti.

Divadlo si získalo uznání a úctu polských obyvatel českotěšínské oblasti. Kamkoliv herci zavítají (a navštěvují místa v okruhu 70 km) všude jsou srdečně vítáni. Divadlo má své stálé návštěvníky, kteří neopustí ani jedno představení. Polská scéna z Českého Těšína navštěvuje také Polsko. Její herci hráli již v Katovicích, Rybniku, Tarnowských Górách, pro horníky dolu Děbiášku. Polská scéna si vyměňovala představení s Polským divadlem v Bielsku-Bialé a Divadlem A. Mickiewicze v Čenstochové. Spolupráce mezi těmito divadelními scénami je nyní živější a lze očekávat, že i v budoucnu bude vzkvétat.

SŁAWOMIR FOLFASIŃSKI

KUDIA ROKY UDALOSTI

JÚL — ČERVENEC

- 2.VII.1951 — rokovania I. kongresu poľskej vedy,
- 3.VII.1883 — narodil sa Franz Kafka, nemecký spisovateľ žijúci v Prahe (um. 3.VI.1924),
- 3.—24.VII.1908 — revoluce v Turecku tzv. mladoturecká, zvrhnutie sultána Abdula Hamida II., vyhlásenie ústavnej monarchie, 29.X.1923 proklamovanie republiky,
- 3.VII.1943 — vznik Komunistické strany Češska, umrel Adam Skultéty, slovenský básnik a hudobný skladateľ (nar. 20.XII.1749),
- 4.VII.1941 — zahynul zavraždený hitlerovcami Tadeusz Boy-Zeleński, významný poľský prekladateľ, divadelný a literárny kritik, publicista a satirik (nar. 21.XII.1874),
- 4.VII.1943 — v letecké katastrofe pri Gibraltarze zahynul gen. Władysław Sikorski (nar. 20.V.1881),
- 5.VII.1883 — príchod na slovenské územie a Moravu slovenských vierocestov Cyril a Metoda,
- 5.VII.1943 — začiatok víťaznej bitky nad nemeckými vojskami pri Kursku,
- 5.VII.1952 — I. zasadnutie valného zhromaždenia Poľskej akadémie vied,
- 6.VII.1893 — umrel Guy de Maupassant, francúzsky spisovateľ (nar. 5.VIII.1850),
- 6.VII.1950 — podpisanie v Zhordeci hraničnej zmluvy medzi PER a NDR,
- 8.—20.VII.1955 — I. medzinárodná konferencia o mierovom využívaní atómovej energie, vo Fromborku odhalili pomník Mikuláša Koperníka,
- 10.VII.1583 — narodil sa Pavel Skala, spisovateľ a historik (um. asi r. 1640),
- 10.VII.1863 — narodil sa Růžena Svobodová, česká spisovateľka (um. 1.I.1920),
- 10.VII.1913 — umrel Mikoláš Aleš, popri J. Manesovi najvýznamnejší český malíř 19. stor. (nar. 18.XI.1852),
- 10.VII.1918 — V. všeobecný zjazd sovietskych schválil ústavu Ruskej socialistickej federatívnej republiky — územie a počtom obyvateľov najväčšej v ZSSR,
- 10.VII.1943 — spojenec pristali na Sicílii,
- 10.VII.1943 — boje jednotiek GL a BCN s nemeckou tresnou expedíciou v Barlogoch,
- 11.VII.1943 — druhá akcia GL na nemeckú kaviareň Café-Club vo Varšave,
- 11.VII.1956 — československá vláda darovala Poľsku rukopis diela Mikuláša Koperníka „De revolutionibus orbium coelestium“,
- 12.VII.1943 — nemeckí komunisti vytvorili v ZSSR protifašistický národný výbor Slobodné Nemecko,
- 12.VII.1943 — pacifikačia dediny Michnów v Kieleckom vojvodstve; hitlerovci zavraždili 203 obyvateľov,
- 13.VII.1873 — umrel Samuel Jurkovič, zakladateľ prvého družstva na Slovensku (nar. 9.II.1796),
- 13.VII.1943 — fašisti vypálili obec Český Malín na Volyni v ZSSR a zavraždili 569 obyvateľov českej národnosti a 26 poľskej národnosti,
- 14.VII.1743 — narodil sa Gavril R. Deržavín, najvýznamnejší ruský lyrik pred Puškinom,
- 14.VII.1889 — vznik II. internacionály,
- 14.VII.1943 — zvrhnutie monarchie v Iraku — proklamovanie republiky, štátne sviatok,
- 15.VII.1410 — bitka pri Grunwalde,
- 15.VII.1943 — príslaha vojakov I. pešej divize Tadeusza Kościuszka v tábore v Sielcach — ZSSR,
- 15.VII.1933 — vyšlo v Bratislavě prvé číslo orgánu KSC na Slovensku Ľudový denník,
- 16.VII.1773 — narodil sa Josef Jungmann, český národný buditeľ, pedagog, jazykovedec a literárny historik (um. 14.XI.1847),
- 16.VII.1873 — založenie Akadémie krásnych umení v Krakove,
- 17.VII.1828 — narodil sa Quido Mánes, český malíř (um. 15.VIII.1880),
- 17.VII.1898 — narodil sa Stefan Straka, slovenský akademický malíř,
- 17.VII.1942 — začiatok bitky pri Stalingrade,
- 17.VII.—2.VIII.1945 — Postupínská konferencia,
- 18.VII.1938 — vypuknutie občianskej vojny v Španielsku,
- 19.VII.1893 — narodil sa Vladimír V. Majakovskij, sovietsky revolučný básnik (um. 14.IV.1930),
- 19.—21.VII.1944 — bitka skupiny AL s nemeckou ofenzívou v Parczewských lesích,
- 20.—21.VII.1944 — sovietske a poľské vojská I. bieloruského frontu prešli Bug,
- 20.—21.VII.1948 — vo Vratislaví sa konal zlúčovací zjazd organizácií ZWM, OMTUR, „Wici“, ZMD, na ktorom bol vytvorený Zväz poľskej mládeže — ZMP, výstava znovužískaných území vo Vratislaví,
- 20.VII.1969 — prvý TUDIA N. Armstrong a E. Aldrin pristali na Mesiaci,
- 21.VII.1944 — oslobodenie Chelma. Uznesenie KNR o spojení Poľskej armády a Ľudovej armády — vznik Poľskej Ľudovej armády,
- 21.VII.1893 — narodil sa Hans Fallada, vlastným menom Rudolf Ditzen, nemecký protifašistický spisovateľ (um. 6.II.1947),
- 22.VII.1944 — zverejnenie Manifestu PVNO, hlásajúceho vznik Ľudového Poľska,
- 22.VII.1952 — schválenie ústavy PER,
- 23.VII.1944 — oslobodenie Lublina,
- 24.VII.1803 — narodil sa Alexander Dumas, francúzsky spisovateľ, autor historických románov (um. 5.XII.1870),
- 24.VII.1848 — narodil sa Július Botto, slovenský historik (um. 29.IX.1926),
- 24.—29.VII.1973 — VIII. medzinárodný kongres bibliofilov s Koperníkovou tématikou (Krakov-Jędrzejów),
- 25.VII.1943 — byl zvrhnutý Mussoliniho režim a nastúpila Badogliova vláda,
- 26.VII.1944 — na Pawiaku vo Varšave zahynuli: Paweł Finder — tajomník UV PRS a Małgorzata Fornalská — členka UV PRS,
- 27.VII.1833 — narodil sa Gustáv Pfléger-Moravský, český básnik a romanopisec (um. 20.IX.1875),
- 27.VII.1944 — bol oslobodený Bielostok,
- 27.VII.1953 — v Panmundzone bolo uzavreté primerie na Kórei,
- 27.—29.VII.1971 — v Bukurešti sa konalo XXV. jubilejné zasadnutie RVHP, ktorého sa zúčastnili šéfovia vlád 8 členských štátov,
- 28.VII.1944 — vznik brigády AL Bartosza Glowackého a brigády Krakovskej zeme,
- 29.VII.1793 — narodil sa Ján Kollár, slovenský básnik, autor básne Slávy dečera, filológ, etnograf, filozof a politik (um. 24.I.1852),
- 29.VII.1923 — vznik čs. aerolínie,
- 29.VII.1944 — začiatok bojov I. armády WP v oblasti Sanomierza, Děblína a Pulaw,
- 30.VII.1893 — vznik revolučnej strany poľskej Pavice SDKP, od r. 1900 SDKPiL,
- 31.VII.1853 — zahorela práv na svete petrolejová lampa, ktorú vynášiel Ignacy Łukaszewicz,
- 31.VII.1853 — narodila sa Tereza Nováková, česká realistická spisovateľka (um. 13.XI.1912),

Na snímke: predsedu rady VNV v Krakove, súdruha Wit Drapich v rozhovore s predstaviteľom našej redakcie

TVOJE VOJVODSTVO, TWOJA OBLAST'

PRED TOHOROCNÝM JÚLOVÝM ŠTÁTNYM SVIATKOM PREDSEDA RADY VOJVODSKÉHO NÁRODNÉHO VÝBORU V KRAKOVE WIT DRAPICH PRIJAL PREDSTAVITEĽA REDAKCIE ŽIVOT. VĎAKA ZDVORILOSTI SÚDR. PREDSEDU, KTORÝ POSKYTOĽ INTERVIEW, NAŠI ČITATELIA ZÍSKALI RAD CENNÝCH INFORMÁCIÍ A POZNAMOK O HOSPODÁRSKOM A SPOLOČENSKOM ŽIVOTE OBLASTI, O DOTERAJŠÍCH VÝSLEDKOCH A PERSPEKTÍVACH NAJBLIŽŠÍCH ROKOV.

Z
BASZTOVEJ
ULICE
JE
VIDIET
TRIBŠ

Pa-ta-tap, pa-ta-tap-tap, auto rýchlosou desiatich kilometrov za hodinu smeruje do cieľa. Už je to blízko... Za mnou je Groń, most na Bialke a svätý zavretý v kaplnke na visiaci zámok. Preto mnou začína zovretá zástavba Tribša. Stromy prilepené k domom, ako strážnici, lebo ľudia sú na poli — riadkujú, okopávajú, poprašujú. Pre nich je to čas práce, pre mňa čas refleksí, onen svojrážny čas nekonenej novinárskej služby. Zabíjam ho obchádzaním dier na ceste, ale skôr vyhrám v Toto-lotku než sa mi podarí hoci len na desiatich metroch zbať sa rytmu pa-ta-tap, ktorý z tlmičov vytláča to posledné. Prestávam bojoval s dierami na tejto spišskej ceste a pod dojmom rozhovoru na Vojvodskom národnom výbere v Krakove uvažujem, že by to bol dobrý titulok k článku: Z Basztovej*) ulice je vidieť Tribš.

KRAKOVSKÉ VOJVODSTVO HLÁSI V JÚLI 1973

ŽIVOT: Súdruh predsedu! Aké výsledky bude hlásiť Vaše vojvodstvo pri príležitosti tohoročného sviatku obrodenia?

SÚDR. WIT DRAPICH: Pri príležitosti tohoročného júlového sviatku Krakovské vojvodstvo bude predovšetkým hlásiť úspešne splnenie plánu spoločensko-hospodárskeho rozvoja našej oblasti. Budeme hlásiť dodatočnú výrobu tovarov v hodnote viac ako dva milióny zlôtých. A ešte to, že tempo ekonomického rozvoja je vysoké.

Zároveň zahľásime to, koľko nových objektov začne tento rok výrobu, koľko nových investícii významne pokročí vo svojom rozvoji. A týka sa to veľmi veľkých objektov, takých ako elektráreň v Jaworzne, ktorá bude najväčšou elektrárenou v našej oblasti, a ktoréj prvá etapa rozvoja je mimoriadne úspešne realizovaná. Zároveň končime práce pri odovzdávaní do prevádzky najväčšej v Európe bane na zinok a olovo v Olkuszu. S radosťou budeme hlásiť modernizáciu takých podnikov, ako Skawina a celý rad iných, ktorých ďalšia výstavba súčasne pokračuje. Samozrejme nemožno nespomenúť tie objekty, ktoré začiname stavať. Napríklad najväčšiu v Európe továreň na výrobu transformatorového plechu.

Popri týchto gigantoch v tom istom čase odovzdáme do užívania celý rad menších investícii aj z oblasti zdravotníctva a sociálnych služieb.

Hľásenia z oblasti poľnohospodárstva sú tiež príznivé. Za posledné dva roky, vďaka realizácii správnej poľnohospodárskej politiky Krakovské vojvodstvo zaznamenáva značný pokrok, predovšetkým v chove. V tomto období sme dosiahli podstatný rast výroby vo výške 15–16%, no zároveň dobré výsledky v chove dobytka. Čo sa týka počtu dobytka sme na prednom mieste v krajinе. Súčasne pracujeme nad tým, aby sme zlepšili kvalitu tohto dobytka. Zavádzame produktívnejšie rasy, a tak systematicky zvyšujeme množstvo mlieka.

Hodny zaznamenania bude aj pokrok vo výstavbe ciest na území Krakovského vojvodstva.

V deň nášho národného sviatku môžeme hrdo hovoriť aj o tom, že mnohé podniky Krakovského vojvodstva obsadili prvé miesta v rámci celostátneho súťaženia za rok 1972. Vymenujem niektoré podniky, ktoré v tejto súťaži dostali putovné vlažky. Myšlenický komunálny podnik obsadil prvé miesto, v oblasti výstavby verejných ciest bol prvý R.E.D.P. z Tarnowa, v oblasti lokálnych ciest zvíazil Krakovský okres. V Osvienčime až dva podniky dostali putovné vlažky za osadenie prvého miesta v celostátnom súťažení. Sáčská gastronomia sa vysunula na prvé miesto v Poľsku. Tieto podniky otvárajú dlhú listinu vyznamenaných v našom vojvodstve.

ABY POLSKO SILNELO A L'UDIA ŽILI V BLAHOBYTNEJSIE

ŽIVOT: Ako možno toto populárne heslo zdôvodniť na príklade Krakovského vojvodstva?

SÚDR. WIT DRAPICH: Aby Poľsko silneľo musíme stále lepšie hospodáriť. Musíme vyrábať viac, lepšie, a lacnejšie. Musíme rozvíjať veľký priemysel a iné oblasti hospodárstva a v súštade zavádzat najmodernejšiu techniku. Týmto smerom usmerňujeme našu činnosť a naše prostriedky. Aby sa však ľudom žilo lepšie, v Krakovskom vojvodstve musíme za prvé podstatne zlepšiť bytovú situáciu.

To je problém číslo 1.

V tomto smere sme už podnikli určité kroky. V oblasti socialistickej výstavby budujeme teraz o 20% viac ako v uplynulej päťročnici. Také isté množstvo budujeme v rámci súkromnej výstavby. To určuje naše možnosti v oblasti urýchlenia tohto tempa. V sú-

Cestujem touto zlou cestou s vedomím, že administratívne orgány o nej vedia. Lenže či si to uvedomujú aj známi, ktorých stretávam — Ján Šoltýs a František Chovanec z Vyšných Lapšov? Ich kôň fahajúci kláty dvíha v rytmie pa-ta-tap svoju hlavu nadhadzovanú ojom, čo snad priprane žrebcovi v svadobnom sprievode, ale nie staršiemu koňovi. Spoločne sa smejeme, že dokonec aj zhovorčív Augustín upustil už od slovného šermu o tejto ceste.

Predsedu VNV, súdruhu Wit Drapich pomenoval otázkou ciest dôležitým problémom v Krakovskom vojvodstve a predovšetkým na Podhalí. Spomínam si na cestu cez Pekelník, ba dokonca do Jablonky. Dnes sa tam krásne cestuje. Nikomu nebudem vysvetľovať, že ktosi musí byť prvý, aby niekto iný mohol byť sledný; je to argument pre tých, ktorí sú na poprednom mieste. Ešte iba pár tisíc pa-ta-tapov a je tu

časnosti v tomto diele nás obmedzujú výlučne materiálové nedostatky. Avšak už budujeme v našom vojvodstve továrne na domy v Krakove, Osvienčime, Olkusu a v budúcnosti aj v Tarnove. Dovolí to zdvojnásobiť tempo a dosiahnuť vysoký bytový štandard. Budeme mať nielen kuchyne s oblokmi, ale aj väčšiu plochu, a vôbec byty lepšie riešené — s kúpelňami a kompletným moderným vybavnením. Pokrok v tejto oblasti bude viditeľný hlavne vo väčších strediskách, takých ako Tarnów, Jaworzno, Chrzanów, Osvienčim, Olkusz. Bochnia sa tiež stane veľkým strediskom bytovej a priemyselnej výstavby. Popri veľkých objektoch vyráste tam sídlisko pre osiem tisíc ľudí, čiže vybudujeme skoro polovicu dnešnej Bochnie.

Zároveň budeme realizovať veľký program výstavby na území Podhalia, hlavne v Novom Targu. Bude to bytové a výrobné stavebnictvo.

Zároveň sa pripravujeme k zvýšeniu výroby stavebných materiálov o.i. za tým účelom, aby nás vidieť mohol určitý hospodárske a bytové stavebnictvo. Preto aj budú zvýšené štvrtročné dodávky a prídeley cementu, zeleza atď. Pre zvýšenie výroby stavebných materiálov budeme tiež využívať bohaté surovinové zásoby na našom území. Zjednodušenie dokumentačných a iných formalít, poskytovanie stále vyšších úverov spôsobí, že súkromné stavebnictvo udrží krok so zvýšenou veľkopriemyselnou výstavbou. Našim želaniem je, aby súkromné stavebnictvo, najmä v horských oblastiach bolo pekné a harmonizovalo s krásou oblasti, čo doteraz ešte nie je pravidlom.

Za posledné dva roky sme v Krakovskom vojvodstve urobili veľký krok dopredu v zlepšovaní sociálnych zariadení v podnikoch. Teraz rozširujeme túto činnosť navonok, mimo podniky. Bude sa to týkať predovšetkým zdravotníckych služieb. Je to najdôležitejšia, našsúrnejšia a v súčasnosti najzložitejšia otázka. Treba vytvoriť čo najlepšie podmienky pre zabezpečenie zdravia obyvateľstva najmä preto, že zdravotnícka starostlivosť zahrnula aj vidieku. V súvislosti s tým v každom okrese Krakovského vojvodstva, využijeme modernú nemocnicu o.i. taká moderná nemocnica bude vybudovaná v Novom Targu. V každej obci bude zriadené obecné zdravotné stredisko.

Urobili sme veľa aj v oblasti odpočinku a rekreácie pracujúcich.

V ZÁUJME PRACUJÚCICH MIEST A VIDIEKA

ŽIVOT: Súdruh predsedu! Čo brzdí hospodársky a spoločenský rozvoj oblasti? Čo sa stretá s kritikou obyvateľov?

SÚDR. WIT DRAPICH: Samozrejme je veľa činností, ktoré brzdia nás rozvoj. Aj objektívne príčiny, napríklad to, že sme zdedili zaostalošť a primitívne výrobné zariadenia, nevhodnú infraštruktúru atď. Avšak sú aj subjektívne činiteľ, ako napr. nedostatočná spoločenská disciplína alebo pracovná disciplína, nízke odborné kvalifikácie. Vieme, že v Krakovskom vojvodstve máme robotnícku triedu prvej generácie. Fakt, že ľudia z vidieka začinajú pracovať v priemysle spôsobuje určité spoločenské náklady. Tieto náklady z hľadiska rýchlosťi nadobúdania kvalifikácií týmto ľuďmi nie sú v našich podmienkach príliš vysoké, a to preto, že v našej oblasti žije veľmi veľa schopných ľudí. Rýchlo sa učia povolaniu, prispôsobujú sa pre prácu v priemysle. Napiek tomu je to ešte stále istý problém. Avšak — podľa mňa — hlavnou otázkou je disciplína, technická kultúra a schopnosť modernej výroby.

K iným prekážkam by som zaradil to, že naše potreby dozrievajú rýchlejšie, ako ich uspokojujeme. Napríklad, keby sme sa zastavili na úrovni požiadaviek spred 15 rokov vysvitlo by, že máme veľa ciest, bytov atď. Ale ako vidíme, toho všetkého máme stále málo. Na jednej strane je to brzdiaci činiteľ, ktorý vzbudzuje istú nespoloknosť, zase na druhej strane je to aj hnacia sila, lebo keďže treba viac, musíme to viac a lepšie vyrábať.

Pracujúci majú veľa problémov a starostí, ktoré sú výrazom prejavujúcich sa nedostatkov. Ľudia — opäť užívaní — potrebujú viac bytov, potrebujú lepšie zásobovanie, lepšie gastronomickej služby, ale aj lepšie kvalitatívne služby administratívnych orgánov, úradov. Potrebujú rýchlosť dopravy. Poznám mnoho stážností obyvateľstva na každú túto tému. Stážnosti tých, ktorí roky čakajú na byt a tých, ktorí roky čakajú na stavebné materiály lebo si chečú vybudovať vlastný dom. Ale

dedina, prekrásny Tribš berie návštěvníka do svojho náručia. Čím ho víta? Novým domom Plutu a desiatkou iných pekných budov krytých plechom. Hovorí sa tuna, že sú to dolárové domy. Za „zelené papieriky“ kupujú stavebné materiály a aj tak sú tažkosti s kúpou toho čo je potrebné. S uznaním myslím o svojich niekoľkých našich stovkách, v náprsnnej taške, ktoré mi úplne stačia na moje potreby. Lenže ja nebudu len tunu. Hubert Miškovič, tunajší rírichtár počíta gazdov, ktorí budú a nemôžu ich spočítať, je ich príliš veľa. Stavajú moderne, so zreteľom na seba, na turistov, čiže —

dalo by sa povedať všeobecne — budujú „podľa smerníc“. Kto tomu neverí nech si dôkladne prečíta výpovede predsedu VNV v Krakove Wita Drapicha, uverejnené v edve. Len traktory nemajú strach pred dierami. Sú zapriahnuté do práce,

ktoré predbiehajú. Jeden z nich riadovo výborne si radí súčasné v budúcnosti chodník od cesty, ktorí pripravujú výstavbu v rôznych oblastiach.

„Tráva je slabá, ale kvapalne rastie, vlastný sa v Národný výbor ještě nemohol pristúpiť. Sklad na výrobu PZKR nesplnil pláne čakáme. Televíz KSCAS je pokazený, ale všetkých 670 osád v Tribeši. V ich slobode sa zaznamenáva, že súkromné strediská sú v súčasnosti využívané.

Ako rozomotať ľudové nepomôže a rastie to svätá vec, ktorá je státnymi orgánmi, aj

DZIĘKUJEMY
WAM
DRODZY
PRZYJACIELE

(DAŁSZY CIĄG ŻYCZEN
DLA ŻYOTA ZE STR. 2)

ČESKOSLOVENSKÝ
ÚSTAV ZAHRANIČNÍ
REDAKCE
ČESKOSLOVENSKÉHO
SVĚTA

Vážení soudruzi,
k významnému jubileu 15.
výročí založení vašeho časopisu
zasíláme naše upřímné
blahopřání. Velmi si vážíme
a vysoce oceňujeme práci,
kterou vás časopis vykonal
mezi Čechy a Slováky v li-
dovém Polsku pro prohlou-
bení a upevnění přátelských
a bratrských svazků mezi lidem
obou našich socialistických
zemí. Do příštích let
přejeme hodně dalších úspěchů
pro věc socialismu a těsné
spolupráce mezi našimi
bratrskými zeměmi a jejich
lidem.

ODBOR PRE
ZAHRANIČNÝCH
SLOVÁKOV
MATICE
SLOVENSKÉJ

Pri príležitosti 15. výročia
od vzniku Vášho časopisu po-
sielame Vám srdečné pozdra-
vy a úprimné blahozelenie.
Vysoko si vážime Vašu prácu
a starostlivosť o Váš časopis,
ktorý zohráva významnú úlohu
v živote našich rodákov
v P.R. Do ďalších rokov
Vám želáme veľa úspechov.

PREZYDUM
WOJEWÓDKIEJ
RADY NARODOWEJ
KRAKÓW

Z okazji 15-lecia działalności
Czasopisma Społeczno-Kul-
turalnego „Życie” organu To-
warzystwa Kulturalnego Cze-
chów i Słowaków w Polsce —
przesyłamy Redakcji ser-
deczne pozdrowienia i gratu-
lacje.

Wysoko oceniamy udział
Waszej Redakcji w populariza-
cji osiągnięć Regionu Kra-
kowskiego i Towarzystwa
Kulturalnego Czechów i Slo-
waków. Stąd też w imieniu
Prezydium Wojewódzkiej Ra-
dy Narodowej i swoim
własnym przesyłam serdeczne
podziękowanie wraz z życze-
niemi dalszego rozwoju Cza-
sopisma dla dobra naszej So-
cjalistycznej Ojczyzny.

Przewodniczący
Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej
Wit Drapich

PREZYDUM
WOJEWÓDKIEJ
RADY NARODOWEJ
ŁÓDŹ

Z okazji Waszego Jubileuszu, Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi składa Zespołowi Redakcyjnemu serdeczne gratulacje i życzenia dalszych osiągnięć w pracy publicystycznej.

Jednocześnie Prezydium WRN wyraża głębokie przekonanie, że redagowane przez Was czasopismo „Życie” spełniać będzie nadal doniosłą rolę w informowaniu czytelników o rozwoju Ziemi Łódzkiej i udziale ludności czeskiej zamieskałej w naszym województwie o realizowaniu zadań budownictwa socjalistycznego w Polsce Ludowej.

HENRYK GOCZEK
Sekretarz Prezydium

15 lat minęło już od chwi-
li, gdy pierwszy numer Was-
zegó czasopisma trafił do rąk
czytelników.

15 lat — niby długi okres
czasu, a jednak dla nas wy-
daje się, że to było stosunko-
wo niedawno. Jak ten czas
szybko leci! Ileż to numerów
„Życia” zostało wydanych, a
ile w tym czasie zawartych
w nich było prostych, ludz-
kich spraw, ile nurtujących
problemów znalazło swe od-
biecie na łamach Waszego cza-
sopisma.

Oto — chociażby takie tylko
jedne słowo „internacjonalizm”. Prawidłowego rozumie-
nia tego słowa uczyliśmy na
codziennościach swoich czytelników,
których zdobywana wie-
kszość to polscy obywatele
pochodzenia tak słowackiego
jak i czeskiego.

Pokazywaliśmy, że interna-
cjonalizm to określona posta-
wa wobec innych narodów,
że prawidłowość tej postawy
jest uwarunkowana znajomo-
ścią wartości swojego i in-
nych narodów, stopniem po-
szanowania ich godności i
niezawisłości.

Pokazywaliśmy, że interna-
cjonalizm jest nierozerlacz-
nym z patriotyzmem tego kraju i
tego państwa, którego obywa-
telstwo się posiada.

Wskazywaliśmy mieszkańców naszego Spisza i Orawy, że w warunkach socjalizmu pojęcie to wiąże się ściśle z odpowiedzialnością za socjalistyczny rozwój swojego państwa, powiatu, gminy czy wsi, że jest to znajomość i zrozumienie sytuacji politycznej i potrzeb narodu, że jest to zespolezenie losu, wysiłków i ambicji jednostki z losami, wysiłkami i ambicjami wszystkich ludzi pracy zamieszkałych w naszym państwie.

Jako pismo Stowarzyszenia Kulturalnego Czechów i Slo-
waków żyjących w Polsce wychodziło ze słusznego założenia, że nierozerwalność związku polityki ekonomiki i kultury jest jedną z podstaw

POLSKA
ZJEDNOCZONA
PARTIA ROBOTNICZA
KOMITET
POWIATOWY
NOWY TARG

procesu budownictwa socjalistycznego, i że socjalistyczna kultura nie powstaje jako autentyczna konsekwencja postępu ekonomicznego i pro-
dukcyjnego.

Jej kształt i treść zależy od świadomej działalności społeczeństwa, a zwłaszcza twórców i działaczy kultury.

Zajmując sobie sprawę z tego, za pośrednictwem swojego czasopisma wykazałyśmy, że głównym zadaniem twórczości i działalności w sferze kultury, jest jaknajbardziej skuteczne kształcenie postaw ideowych i obywatelskich, rzetelnego stosunku do pracy, do swoich codziennych obo-
wiązków.

Inspirowane przez Was, a organizowane przez Stowarzyszenie, różnego rodzaju przeglądy zespołów artystycznych, urządzone festiwale, spotkania i konkursy pozwalały na szersze propagowanie kultury ludności pochodzenia słowackiego i czeskiego, tak w Polsce jak i poza jej granicami.

To przecież zbiało, zdoby-
wało sympatie i zadzierzało
więcej serdeczności i brater-
skiego współzycia między
ludźmi. To tworzyło klimat do koncentrowania harmonijnego, wspólnego wysiłku dla
dalšego rozwoju naszej nowotarskiej ziemi.

Gazeta Wasza nie szczędziła także miejsca na energicz-

ne zwalczanie wszelkich ujemnych zjawisk społecznych, a szczególnie: bier-
ności, asekurancji, niegos-
pođarności i braku szacunku
do pracy.

Potępiała niezdyscyplinowan-
ie, niewłaściwy stosunek do
człowieka nieposzanowanie
jego praw i zdarzającą się, tu
i ówdzie, krzywdę ludzka.

Występowało przeciwko, czes-
zakom bezduszności i biuro-
kratycznemu załatwianiu lu-
dzi pracy w urzędach i instytucjach, zasługując sobie
na ich szacunek i wdzięcz-
ność.

Zostałem upoważniony by-
z okazji Waszego jubileuszu, 15-to lecia „Życia”, w imie-
niu Egzekutywy Komitetu Powiatowego PZPR w Nowym Targu, przekazać kie-
rownictwu redakcji, wszys-
tkim jej pracownikom i ko-
respondentom słowa uznania
i serdecznego podziękowania.

Zajmujemy w czasach ogrom-
nych przemian, kiedy każdy
dzień przynosi nowe osiągnięcia i rezultaty, ale równo-
cześnie stawia przed nami no-
we zadania.

Zadania na tyle większe, na-
ile wzrasta świadomość spo-
łeczna, krytycyzm w odbiorze prezentowanych w gazecie
treści, będący następstwem ogólnego wzrostu poziomu in-
telektualnego, kulturalnego i
zawodowego społeczeństwa.

Wierzę i jestem głęboko
przekonany, że ambitny zespół redakcyjny „Życia” uczy-
ni wszystko aby te nowe za-
dania dobrze wykonać.

Cheć życzyć M w drugim
15-to leciu działania dalszych
sukcesów w pracy, wiernego
słuszenia ideom socjalizmu i
internacjonalizmu, uznania i
wdzięczności czytelników oraz
dużo wewnętrznego zadwo-
lenia z dobrze wykonywanej
pracy.

I Sekretarz KP PZPR

Józef NOWAK

czyzny Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Przesyłamy jednocześnie z
okazji Waszego jubileuszu najlepše žyczenia wszystkim
obywatelom narodowości Cze-
skiej i Słowackiej życząc Im
wiele radości i wspaniałych
sukcesów w pracy zawodo-
wej i społecznej w dalszym
rozwoju naszej Ludowej
Ojczyzny.

KIEROWNIK

Wydawnictwa

Jerzy Głowacki

PREZYDUM
POWIATOWEJ
RADY NARODOWEJ
ŁASK

Z okazji 15 lecia wydawania
czasopisma Kulturalnego
„Życie”. Kierownictwo Wy-
działu Spraw Wewnętrznych
Prezydium Powiatowej Rady
Narodowej w Łasku przesyła
wszystkim pracownikom i
współpracownikom serdeczne
i gorące pożdrowienia.

a obvodné výbory Spoločnosti pozývali
náčelníkov obcí a riaditeľov škôl na
svoje schôdze venované školskej temati-
ke a vyučovaniu slovenčiny.

Na predsedníctve celkom správne
zdôrazňovali aj potrebu väčšej anga-
žovanosti členov Spoločnosti pre kon-
štruktívnu spoluprácu vo veciach tý-
kajúcich sa organizovania zberných
škôl. Vo vedomí našich krajanov, čle-
nov Spoločnosti, malo by sa hlboko
zakorení presvedčenie, že v záujme
ich vlastných detí leží starostlivosť o
úroveň školy, o vedomosti, ktoré si
ich deti vynesú zo školy. Práve tomuto
cieľu má slúžiť pripravovaná osvetová
reforma v Poľsku, načrtnuté perspektí-
vy vzdelávania a vychovávania mláde-
že, zovšeobecnenie stredoškolského
vzdelania. K tomuto smeruje organizo-
vanie zberných škôl, teda k zvýšeniu
úrovne vyučovania na týchto školách
a k tomu, aby detí z vidieka a z miest
si zo školy vynášali také isté vedo-
mosti a mali rovnaký štart na vysoké
školy a do ďalšieho života. Práve na
týchto otázkach predsedníctvo sústre-
dilo mimoriadnu pozornosť. Je potrebné,
aby rodičia chápali zmysel týchto
problémov, aby činitelia Spoločnosti
ich vedeli objasňovať rodičom.

Adam Chalupec

OTÁZKY VYUČOVANIA
ČESKÉHO
A SLOVENSKÉHO
JAZYKA

(POKRAČOVANIE ZO 6. STR.)

zamedzi prípadom, ktoré ešte sem-tam majú miesto, že žiak musí dvakrát denne chodiť do školy: raz na vyučovanie jazyka a druhýkrát na hodiny iných predmetov.

Počet hodín slovenského jazyka je zahrnutý do vyučovacieho plánu a školy ho nemôžu znižovať. Týka sa to všetkých škôl, na ktorých sa vyučuje tento jazyk. Intervencie Spoločnosti prihlásené v tejto oblasti budú stárostlivo preštetrené.

INÉ OTÁZKY

Prihladajúc k otázkam intervenen-
ho charakteru osvetové orgány vy-
jadrili súhlas, aby vyznačiť opäťovný
termín zápisov na vyučovanie slo-
venčiny v Pekelníku, Podsrni a Tribši. Vo

veci intervencie z Harkabuza týkajúcej sa lokalizácie zbernej školy v Rabe Wyżnej osvetové oddelenie ONV w Nowym Targu vysvetlilo, že žiaci z Harkabuza a Podsrnia budú dochádzať do školy v tejto obci iba vtedy, keď bude zaistený autobus na ich prevádzanie.

Vysvetlenie okresného osvetového oddelenia v tejto veci uverejnilo v auguste. Osvetové oddelenie vysvetľuje, že bytové podmienky v škole č. 2 v Jablonke sa badateľne zlepšia až po zavŕšení výstavy tejto školy. Osvetové oddelenie sa zavážuje, že dohliadne, aby pri škole v Kacvíne, ešte pred novým školským rokom bolo zorganizované ihrisko, o ktorom sme svojho času veľa písali.

Osvetové orgány považujú návrh Spoločnosti, aby zriadil v Jablonke obecnú učňovskú školu za správny. Zároveň vyjadrujú súhlas, aby Spoločnosť a školy, za účasti okresného oddelenia, organizovali rôzne podujatia, súťaže atď.

Aby prerokoval otázky spojené s vyučovaním slovenčiny na Orave a Spiši, osvetové orgány zorganizujú v lete stretnutie s riaditeľmi škôl.

* * *

V minulosti okolo školstva so slovenským vyučovacím jazykom dochá-

dzalo často k nejasnosti, napäťu a konfliktom. Dnes sa už k týmu otázkam vlastne nevracia. Jednoznačné stanovisko vychádzajúce oproti tomuto školstvu a rozhodnutia rezortu osvetového a výchovy, ako aj miestnych osvetových orgánov, mali by radikálne prispieť k objasneniu všetkých otázok spojených s týmto vyučovaním, a čo je najdôležitejšie mali by prosipeť jeho rozvoju. Treba sa však postarať, aby činitelia Spoločnosti vedeli tieto otázky náležite vysvetľovať. Som toho názoru, že by mali aktívnejšie pôsobiť medzi krajanmi, aby zvýšili ich záujem o toto vyučovanie.

Je tu ešte jedna otázka, na ktorú upozornili na predsedníctve, to znamená, potreba užnej spolupráce Spoločnosti s osvetovými orgánmi rôznych stupňov. Ide o to, aby všetky otázky, ktoré môžu vzniknúť počas vyučovania, bežne diskutovali a riešili, aby sa predbehlo ich navrstveniu. To znamená, že aj činitelia miestnych skupín a obvodných výborov Spoločnosti by mali nadviazať užšiu spoluprácu s riaditeľmi škôl a náčelníkmi obcí, ako aj s okresným osvetovým oddelením, zasa rodičia — členovia Spoločnosti — mali by sa viač ako doteraz angažovať v práci rodičovského združenia. Bolo by tiež dobré, aby miestné skupiny

NEDECA

Miestna skupina KSČaS v Nedeci Vám oznamuje, že aprílové číslo Života prišlo až v máji a tak sa predplatiteľia stážujú, preto časopis chodí tak neskoro? Prosíme, aby každé číslo Života prichádzalo do 15. každého mesiaca.

S krajanským pozdravom

Michal Kužel

Naši čitelia z Nedeca, ako aj iní, ktorí sa s touto otázkou na nás obrátili majú nesporne pravdu. Každý časopis by mal prichadzať k čitateľom v termíne. V prípade nášho Života redakčný kolektív robi všetko, aby tento termín bol dodržaný a aby čitatelia obdržiavali Život v polovici každého mesiaca. Stáva sa však, že hoci redakcia odovzdáva všetky materiály do tlačiarne v termíne, proces tlačenia sa prehahuje a oneskoruje vydanie. Redakcia nemá vplyv na priebeh výrobného procesu v tlačiarne.

Nechceme nikoho ospravedlňovať, ani redakciu, ani tlačiareň. Lebo vedľ spoločne musíme urobiť všetko, aby Život vychádzal v termíne. O našich rozhovoroch na túto tému s riadiťstvom tlačiarne, ako aj o zlepšení redakčnej práce vám oznámiame v najbližšom čase.

REDAKCIJA

CO ZAUJÍMA VYSOKÉ ŠKOLY NA SPIŠI

Už viac rokov krakovské vysoké školy prejavujú záujem o problematiku horškých dediniek. Ich výskumy uskutočňované na Spiši v Novotarskom okrese zahrňujú spoločensko - prírodovedeckú skutočnosť v tejto oblasti. Predmetom výskumu je súkromné roľníctvo v súvislosti s prírodnými podmienkami, štruktúra osadníctva, spoločenská štruktúra a organizácia a vobec kultúra v minulosti, prítomnosti a podľa možnosti aj v budúcnosti. Tieto výskumy slúžia na jednej strane poznávaniu historického procesu stvárvania existencie a kultúry spišských roľníkov zase na druhej strane umožňujú prognozovanie a programovanie ďalšieho rozvoja tejto oblasti.

Výskum začala roku 1962 Jagellonská univerzita a o niečo neskôr Baška-hutnícka akadémia a Krakovská polytechnika. V rokoch 1969 a 1970 sa k nim pripojili ďalšie krakovské vysoké školy - Vysoká polnohospodárska škola, Vysoká škola ekonomická, Lekárska akadémia, Vysoká škola pedagogická. V tejto výskumnnej akcii sa zúčastnilo 146 osôb, z toho 129 študentov a 16 vedecko-didaktických a vedecko-osvetových pracovníkov. Od roku 1971 výskumy nedobudli medzinárodný charakter, lebo sa do nich zapojili aj slovenskí vedci - etnografovia z univerzity Komenského v Bratislavе. Z mimokrakovských vysokých škôl sa badateľskej akcie zúčastňuje od r. 1972 Ročníkovo-technická akadémia z Olština. Výsledky komplexných výskumov polského a slovenského Spiša budú postupne uverejňovať v publikácii Štúdie a materiály k monografii Spiša. Práce potrvajú ešte niekoľko rokov, podrobne bude preskumaný Jurgov a okolité dedinky.

A.W.

DRAHÍ PRIATELIA!

Písem Vám tieto riadky z Juhoslavie. Azi 15 rokov čítať časopis Československý svet. Z jedného z posledných čísel som sa dozvedel, že u Vás, v Poľsku vychádza časopis Život. Ak by to bolo možné veľmi rád by som dostával Váš časopis a preto Vás prosím, aby ste mi ho posielali. Ohlásťe sa mi a oznamte, čo je treba urobiť, aby som časopis mohol dostávať. Napísal by som z času na čas i článok do Života o juhoslovenských Slovácoch na Dolnej zemi. Dúfajúc, že sa mi ohlásite srdečne Vás pozdravujem a želám veľa úspechov v ďalšej práci.

Ján P.
Juhoslavie

ZA LIST ĎAKUJEME A
ČASOPIS VÁM POSIELAME
SO SRDEČNÝMI POZDRAVAMI.

REDAKCIJA

KULTÚRNO-OSVETOVÝ ŽIVOT POLIAKOV V ČESKOSLOVENSKU

Podľa údajov posledného všeobecného sčítania (z roku 1970) v ČSSR býva ok. 67 tis. československých občanov poľskej národnosti, z toho asi 2000 na Slovensku. Väčšina je sústredená v okresoch Frýdek-Místek a Karvina v Severomoravskom kraji. Práve tu na pôsobí Poľský kultúrno-osvetový zväz a tunu sa rozvíja sieť poľských škôl, ktoré často majú dlhorocne tradície.

V súčasnosti na 67 poľských 9-ročných základných školách sa učí 5305 žiakov. Každý rok priemerne 300 absolventov deväťročiek odchádza do stredných škôl. Väčšina pokračuje v štúdiu v rodnom jazyku: na poľskom gymnáziu v Českom Tešíne, ktoré v 16 triedach má 488 žiakov, buť vo 20 triedach s poľským jazykom zdržujúcich 600 žiakov, aké existujú na českých stredných školách (za posledných 10 rokov pribudlo na týchto školách 12 tried s poľským jazykom pre ok. 400 žiakov).

Dobré výsledky vo vyučovaní dosahujú tieto strediská predovšetkým vďaka vysoko kvalifikovaným kádram učiteľov, ktorí pedagogické vzdelenie získali väčšinou v Poľsku. Dôležité je aj to, že tieto školy sú systematicky zásobované poľskými príručkami, najmä pre vyučovanie poľského jazyka a spevu, ako aj filmami, plátnami a inými učebnými pomôckami. Pre ostatné predmety platia samozrejme československé príručky, lenže v poľskom znení. Pre deti poľskej národnosti sú vydávané dva časopisy „Ognivo“ a „Jutrzenka“. Tieto deti sú členmi rôznych záujmových a umeleckých krúžkov, ktoré viedie Poľský kultúrno-osvetový zväz.

PKOZ združuje 21 tis. žiakov a má 93 miestne skupiny v Severomoravskom kraji. Zväz organizuje každý rok stovky rozmanitých kultúrnych a osvetových akcií: stretnutia, prednášok, festívalov, koncertov, ľudových veselíc a pod. Vláda ako aj vedenie ministerstva kultúry neobyčajne kladne hodnotia činnosť PKOZ (ktorý, ako vieme, obdržal vysoké štátne vyznamenanie - Rad práce) a zastávajú názor, že je to najaktívnejšia organizácia na Ostravsku.

... v každej OSP mládežnická protipožiarna družina...

SÚŤAŽ O NAJLEPSÍ POZIARNY ZBOR

Vidiecké oblasti sú stále ohrozené požiarmi. V celostátnom meradle počet požiarov na vidieku neklesá; práve naopak straty rastú - pričom viac ako 60% všetkých strat zaznamenávame na gazdovstvách súkromne hospodáriacich roľníkov.

Táto situácia ukladá požiarnym zborom na vidieku veľké úlohy v oblasti organizovania širokého spoločenského frontu predbiehania požiarom, ako aj zdokonaľovania a rozvíjania svojej činnosti na všetkých pracovných úsekokoch.

Aby zaktivizoval činnosť požiariakov Hlavná správa Zväzu dobrovoľných požiarov (OSP), Hlavné velenie požiarov a Štátne poistovňa zaviedli tento rok súťaž medzi požiarikmi o titul najlepšej OSP v okrese a vojvodstve v oblasti prevenčno-propagačnej činnosti.

Všeobecná účasť OSP v tejto súťaži popri zdokonalení činnosti požiarikov všobe má zaistiť realizáciu hlavnnej úlohy protipožiarnej ochrany, čiže ďalšie zníženie počtu požiarov a strát, ktoré spôsobujú. Realizácia týchto úloh závisí predovšetkým od dobrej práce OSP; o tom či táto praca bude dobrá rozhodujú tri základné faktory: Lídria, materiálna základňa a organizácia práce.

Skoro v každej OSP sú obeťaví a oddaní veci protipožiarnej ochrany činitelia a členovia. Avšak problém spočíva v tom, aby systematicky pozdvihoval svoje požiarne schopnosti a zaisťoval zborom príliv nových sôl organizovaním ženských a mládežnických protipožiarnych družín. Na každej dedine sa prejavujú takéto potreby a existujú možnosti ich realizácie. Veľký význam pre prácu požiarikov má aj osobný príklad členiek a členov, ich aktívna účasť v boji s ohrozením požiarimi, s nedodržiavaním protipožiarých opatrení, ako aj vzorný poriadok na vlastnom gazu.

Požiarické zbyty patria k nemohným organizáciám, ktoré majú k dispozícii veľkú materiálnu základňu (napr. remízy, náradie, poplašné a vodné zariadenia, uniformy atď). získanú zo štátnych prostriedkov. Zväz OSP, vlastných prijmov a vďaka pomocí obyvateľstva. Práve preto každý požiar zbor sa musí stále staráť o pohotovosť a technickú pripravenosť náradia a požiarov a konzervovať a chrániť zverený spoločenský majetok a umne hospodáriť spoločenskými fondmi. Pri rozvíjani svojej materiálnej základne treba brať na zreteľ možnosti a potreby celého prostredia.

Napríklad v obciach, kde existuje klubovňa alebo klub, k prvoradým úloham požiaríkov nemôže patrili výstavba vlastnej klubovne - správnejšie bude zaistiť si možnosť využívať existujúcu klubovnu alebo klub (napr. KSCaS). A naopak, aby hasičská klubovňa bola plne využitá treba ju sprístupniť iným organizaciám. Podobne je to s vodnými zariadeniami: všade, kde je to možné, treba ich

výstavbu spájať s výstavbou hospodárskych, športových a iných vodných zariadení.

Od dobrej organizácie práce OSP závisí racionalné využitie ľudských schopností, ako aj materiálnej základnej. Organizácia práce v OSP závisí zasa od práce jeho výboru. O otázkach organizácie práce OSP sa vysnažíme obšírejšie napísat v jednom z budúcih čísel.

V Poľsku a teda aj v obciach obývaných českou a slovenskou národnostou menšinou, sú požiarické zbyty, ktoré majú lepšie alebo horšie pracovné výsledky. Chceli by sme na našich stránkach predstaviť zbyty, ktoré pracujú najlepšie. Preto vás prosíme, aby ste v listoch do redakcie o protipožiarnej ochrane vo svojich obciach a o činnosti OSP, písali o týchto otázkach:

1. Pôsobí vo vašej obci OSP, aký je to zbor a koľko má členov.

2. Má vás zbor ženskú a mládežnickú protipožiaru družinu. Uveďte príklady práce týchto zborov.

3. Zúčastňuje sa OSP spomínané súťaže a keď áno -

- kolko gazu vstiev je zahrnutých stálym prevenčným dozorom,

- aká je hodnota svojpopomocných práce pri výstavbe alebo opravach vodných zariadení, ako aj telefonického spojenia,

- či a ako zorganizovali alebo plánujú zorganizovať starostlivosť o deti v období najväčších poľných práce,

- či a ako sa organizuje protipožiaru činnosť na výletných miestach a v rekreačných táborech (napr. prednášky, prevenčné kontroly, kontroly lesov),

- ako sa rozvíja propaganda a kultúrno-osvetová činnosť OSP; sú v obci plágty, výstražné nápisu a iné heslá; zorganizovali alebo plánujú organizovať propagáčne akcie s protipožiarou tematikou; kolko bolo prednášok na tieto témy,

4. Zúčastnila sa OSP tento rok protipožiarnej akcie a aké boli ich výsledky,

5. V akých oblastiach a s ktorými miestnymi spoločenskými organizáciami spolupracuje OSP,

6. Ktorí činitelia a členovia OSP si zaslúžia vyznamenanie za prevenčno-propagačnú prácu, za účasť v záchranných akciách a kultúrno-osvetovej činnosti.

O práci OSP v obciach obývaných českou a slovenskou národnostou menšinou a o ľuďoch, ktorí si zaslúžia vyznamenanie budeme sa snažiť systematicky informovať našich čitateľov. S.L.

KREMPACHY

Väčšina našich krajanov na Spiši a na Orave sa zaobráva poľnohospodárstvom. Lenže sú aj takí, ktorí si vybrali iné povolanie, hoci často zviazané s poľnohospodárskou výrobou. Jedným z nich, krajanom FRANTIŠKOM PETRÁŠOM.

F.J.P.: — Ste spokojný s výsledkami svojej práce? Aké máte plány do budúcnosti?

F. Petrášek: — Veľa opravujem. Su to najčastejšie poľnohospodárske stroje, košáky, vyrávacie zemiakov, potom motory, čerpadlá a pod. Samozrejme, že veľa súčiastok a iných potrebných vecí pripravujem sám. Najčastejšie prichádzajú za mnou samozrejme miestni krajania z Krempach. No nielen oni, môžem povedať, že chodia za mnou ľudia z celého okolia — teda z Fridmana, Novej Belej, Durština, Tribša, ba aj z Lapšanky, Čiernej Hory a Jurgova.

FJP: — Ste spokojný s výsledkami svojej práce? Aké máte plány do budúcnosti?

F. Petrášek: — S výsledkami som spokojný, a myslím, že sú s nimi spokojný aj krajania. Pokiaľ ide o plány do budúcnosti, ktože by ich nemal. Mám ich aj ja a veľké. Jedno iba poviem, že by som veľmi, a to veľmi potreboval traktor. No na to si ešte budem musieť počkať.

FJP: — Okrem dieľne čím sa ešte zaoberate?

F. Petrášek: — Žijem na dedine, a tak je samozrejme, že aj gazuju. Musím preto dodať, že práca na poli a v dieľni mi zaobráva veľa času. No okrem toho od roku 1959 som členom nášho hasičského zboru ako mechanik.

FJP: — Ste členom našej Spoločnosti a iste čitateľ Života. Vyhovuje, podľa vás, čitateľom?

F. Petrášek: — Je to skutočne časopis na úrovni a pre každého sa v nôm niečo najde. Myslím však, že by bol lepší, keby Život bol dvojtýždeník, a keby v nôm bolo viac technických noviniek, ktoré našich krajanov predsa zaujímajú.

FJP: — Ďakujeme za rozhovor a želáme vám veľa úspechov do ďalšej práce.

Pripravili: F. a J. PACIGA

V rámci prvomajových záväzkov členovia obecného družstva Rolnícka svojpomoc v Krempachoch sa rozhodli urovnati teren a upraviť dojazd ku skladu mineralných hnojív: pracujú (zľava doprava) Jozef Griguš, Andrej Chovanec, Jozef Moš, Jozef Dluhy a Jakub Kačmarčík

Foto: F. a J. Paciga

Je to stará pravda, že roľník vtedy môže bilancovať svoje výrobné výsledky, keď má obilie v stodole. Preto aj vedenie strany a vlády venuje veľkú pozornosť žatve. Už začiatkom mája t.r. politické byro ÚV PZRS za účasti predsedníctva vlády na jednom zo svojich zasadnutí prerokovalo program príprav na kosbu sena a žatvu.

Inštitúcie zodpovedné za poľnohospodárstvo dostali už patričné pokyny, aby maximálne pomohli štátom majetkom a súkromne hospodáriacim roľníkom v rýchлом prevedení tohto veľkého boja za úrodu.

Táto pôsobnosť sa už dva mesiace rozvíja na niekoľkých úsekcích. Továrnne na výrobu poľnohospodárskych strojov, ako aj opravárske dielne musia urobiť všetko, aby pre túto kampaň zavčas pripravili náradie a poľnohospodárske stroje. Ako vieme, v minulom roku, v niektorých oblastiach Poľska, kde boli ľahké poveternostné podmienky roľníci sa nevedeli vždy zabezpečiť pred strátami. Nedokázali využiť pekné počasie pre žatvu. Casto čakali na pomoc zvonku namiesto toho, aby si dobre zorganizovali prácu a dozrievajúce obilie zvezdli z polí čím skôr.

Tento rok, podľa predbežných údajov, areál obilia nie je menší, ako vlni. Na zber čaká viac ako 8 500 000 ha obilia a vyše 300 000 ha repice. Ako tvrdia odborníci stav týchto rastlín na poliach je dobrý, problém spočíva v tom, aby nedopustiť k strátam ani jedného kláska. Takéto heslo začína razit naša mládež organizovaná vo Zväze socialistickej vidieckej mládeže, čo by mali podporovať všetci, ktorí pracujú v poľnohospodárstve a pre poľnohospodárstvo. Tento rok nebudú organizo-

vane žiadne štaby pre riadenie žatevnej kampane. Za žatvu budú priamo zodpovedné agronomické služby v obciach a poľnohospodárske oddelenia národných výborov. Naše poľnohospodárstvo bude mať k dispozícii o niečo viac poľnohospodárskych strojov, musíme však zobrať do úvahy, že pre vydarenú žatvu bez strát treba využiť všetky dostupné prostriedky a náradie. Vieme, že mnogí roľníci sa presvedčili

Druhou nesmierne dôležitou vecou pre rýchle prevedenie žatvy je zlepšenie zásobovania pracujúcich potravinami a nápojmi. Je to otázka, o ktorú sa musia postarať obecné družstvá Roľnícka svajpomoc a musia aj nájsť také formy dodávok potravín a nápojov, aby roľníci museli čo najmenej času venovať na ich nakupovanie.

Dôležitou vecou je, aby už teraz pouvažovali o formách pomoce tým

podnikov, výborom poľnohospodárskych krúžkov a vidieckym stranickým organizáciám, aby sa energicky postavili proti všetkým prejavom nehospodárnosti poľnohospodárskym náradím.

Poľnohospodárske plodiny, vyrobené vďaka veľkému úsiliu roľníkov, sú v značnej miere určené na rozvijanie chovu hospodárskych zvierat. Preto aj nesmierne dôležitou úlohou je zaistenie všetkých podmienok, aby zamedzili strátam a zhoršovaniu sa kvality plodín. Aby zabezpečiť dobytku krmivá na celý rok, treba zozbierať veľké množstvo zelených rastlín a okopanín, z ktorých značná časť sa skladuje na zimu. O týchto otázkach sme už písali v minulom čísle našho časopisu preto, aby zdôrazniť dôležitosť tohto problému. Ide tu najmä o to, aby dobre využiť viac ako 30 mil ton zemiakov a predpokladanú dobrú úrodu sena.

Problém vlastných hospodárskych krmív je popri rýchлом ukončení žatvy najdôležitejší. Krmoviny budú rozhodovať o ďalšom rozvoji chovu, ktorý tak veľmi potrebuje krajinu. Preto treba mať na zreteľ rozšírenie areálu ozimných medzikultúr, racionálne hospodárenie na lúkach a pasienkoch pomocou lepšieho hnojenia, postupného vypásania pastvín a trojnásobného košenia lúk. Keď hovoríme, že krmoviny musíme zhromažďovať aj pomocou silážovania, tak tráva a všetky zelené rastliny majú obrovský význam.

Na záver ešte informácia, že roľníci aj nadále budú môcť využívať pomoc štátu pri výstavbe sôl a nákupu ventilátorov na sušenie sena. Pomoc pri výstavbe sôl dosahuje od 1500 do 6000 zl, závisle od veľkosti sôla a pri nákupu ventilátora 1800 zl. O radu v týchto záležistočach sa obracajte na obecných agronómov. (pd)

DOBRÁ ŽATVA ZNAMENÁ

BOJ ZA ÚRODU

o výhodach obilných kombajnov. Ich počet je však zďaleka nevystačujúci. Tento rok pomocou kombajnov bude močť zožať obilie asi z 20% celkovej plochy. To znamená, že ok. 80% obilia bude treba zožať všetkými inými dostupnými prostriedkami. Situácia je ešte horšia, ak si spočítame množstvo kombajnov v roľníckych krúžkoch. Súkromne hospodáriaci roľníci budú môcť pokosiť obilie kombajnami iba na okolo 5% celkovej plochy. Tak teda roľníci musia aj nadále žať pomocou traktorových samoviazačov, ako aj kosačiek pre konský poťah a ručne, čiže jednoducho pomocou tradičnej krosy.

Tento rok obecné družstvá sú lepšie zásobované náhradnými súčasťami pre žatevne stroje. V každom družstvenom obchode možno dostať krosy, babsky a kladivka na klepanie kôs.

gazdovstvám, na ktorých je cieľný nedostatok pracovných síl, týka sa to najmä gazdovstiev, na ktorých ostali starší ľudia, a tak ustáli pracovné harmonogramy, aby na týchto gazdovstvách nedošlo k stratám na úrode. Povinnosťou agronomických služieb je zorganizovať pre ne patričnú pomoc v záverečných práchach.

Nedostatok technického náradia v poľnohospodárstve ukladá jeho užívateľom povinnosť čo najlepšie využívať stroje, zlepšovať organizáciu práce, starať sa o dobrú technickú obsluhu a vyvíjať starostlivosť o konzerváciu strojov a náradia. Máme totiž veľa príkladov na to, že poľnohospodárske náradie v mnohých roľníckych krúžkoch je nesprávne využívané.

Práve preto vedenie strany uložilo za povinnosť poľnohospodárskej administratíve, vedeniu poľnohospodárskych

RADÍME, ABY STE SI PRECÍTALI

Mnogí z vás si iste dopĺňajú svoje odborné kvalifikácie. Jední absolvovali poľnohospodárske školenie na vzdelená na Súboroch poľnohospodárskej prípravy. Všetkým, ktorí sa učia a pracujú v poľnohospodárstve navrhujeme, aby si kúpili veľmi dobrú knihu Moderný chov zvierat (Nowoczesny chów zwierząt), ktorú tento rok vydalo PWRI, cena 40.— zł.

Táto kniha obsahuje veľa informácií o racionálnom chove hospodárskych zvierat, o zvyšovaní ich produktivity a teda aj efektivity. Aby sme vedeli ako zvyšovať efektivitu živočisnej výroby, musíme na prvpoznať:

— celkovú stavbu a činnosť organizmu zvierat a jeho fungovania,

— druhy a hodnotu krmív používaných v chove zvierat,

— metódy racionálneho kŕmenia jednotlivých druhov zvierat a vplyv kŕmenia na efektivitu,

— podstatu a význam práce v chove, ako aj jej vplyv na pozdvihovanie úrovne chovu zvierat a konečne prejavu najdôležitejších zvieracích nemoci a účinné spôsoby predbiehania týmto nemociam.

Pri čítaní tejto knihy budete mať možnosť teoreticky sa zožnať so všetkými týmito javmi a otázkami. Kniha je bohatá ilustrovaná a pristupne redigovaná.

(PD)

Výstavba liahne hydiny kúpenej v Československu na jednotnom roľníckom družstve v Poznanskom vojvodstve. Celá farma bude zaberat 71 hektárov a bude sa na nej nachádzať 37 podobných liahni.

Z KALENDÁRA NA – AUGUST – SRPEN

V auguste zaorávame a vápnime polia. Obidve tieto práce sú veľmi dôležité a mali by byť urobené na každom gazdovstve. Tento mesiac začíname aj orbu pod oziminy. Oneskorenie orby, čo sa ešte stáva na mnohých gazdovstvach, je veľkou agrotechnickou chybou. Koncom mesiaca sejeme miešané kŕmne rastliny, ktoré nám dodajú zelené krmivá tak potrebné na jar.

V auguste po druhýkrát kosíme lúky. Bude najlepšie ak z tejto trávy urobíme siláz pod fóliou. Podsušená, porezaná a dobré stlačená tráva, tesne zakrytá fóliou zaisťuje najmenšie percento strát krmivových zložiek.

Kosenie trávy trikrát do roka je v našom poľnohospodárstve nevyhnutné a zároveň je dôkazom kultúry a pokroku na gazdovstvach.

V auguste nadále bojujeme proti pásavke zemakovke.

Zabíjame aj jahňatá určené na kožuchy. Ovce, ktoré sa nehodia pre ďalší chov, koncom mesiaca vyradíme, potom ich krmíme a predáme.

Už teraz sa treba pripraviť na nákup osevného ozimného zrna prispôsobeného pre danú oblasť.

Minerálne hnojivá na oziminy a jariny mali by sme kompletizovať v takomto pomere (v čistom zložení): 1 (dusík): 0,85 (fosfor): 1,40 (draslík).

Dnes sa chceme obšírnejšie zaoberať významom fosforového hnojenia.

Naše pôdy, najmä ľahké, obsahujú malé množstvo fosforu, preto bez fosforového hnojenia ne môžeme čakať dobrú úrodu.

Fosfor sa koncentruje najmä v semenách, preto ho spolu s nimi odvážame z gazdovstva, v dôsledku čoho sa neustále zmenšuje množstvo fosforu v pôde.

Nakoľko účinok fosforu počas vegetácie rastlín nie je tak zreteľný ako dusík, roľníci na mnohých dedinách ho neradi používajú. Je to chyba, lebo poľnohospodárska veda a prax jasne dokázala, že bez dostatočného množstva fosforu v pôde nemožno dosiahnuť dobrú úrodu.

Najväčšiu úlohu odohráva fosfor v prvom období rozvoja rastlín. Urýchľuje rozvoj, vďaka čomu rastliny začínajú skôr preberať zo vzduchu kysličný uhličitý a vytvárať škrob a cukor.

V prípade obilia fosfor prispieva k zvýšeniu počtu klasových stiel, zvýšeniu počtu zŕn v klasoch, ako aj k pozdvihnutiu priemernej vähy zŕna. Nedostatok fosforu sa odráža predovšetkým na úrode zŕna; ked obilie „nesype“, je to obyčajne zapríčinené nedostatkom fosforu v pôde. Fosforové hnojenie spevňuje steblá a semená obilia, vďaka čomu obilie tak ľahko nepočíta. Mimoriadne veľký význam má fosfor pre rozvoj koreníkov rastlín. Keď chybí fosfor, koreňový systém je slabý, korenky siahajú plytko a následkom toho rastliny nie sú vystačujúco odolné, aby prekonali obdobie sucha.

Fosfor v pôde umožňuje aj to, že rastliny preberajú z pôdy draslík. Ak zanedbáme fosforové hnojenie, tak dokonca aj za dostatočného množstva iných zložiek, najmä dusíka — nemožno počítať s dobrou úrodou. Ako to dokážu početné pokusy, pod vplyvom fosforu úroda je stabilnejšia a roľník

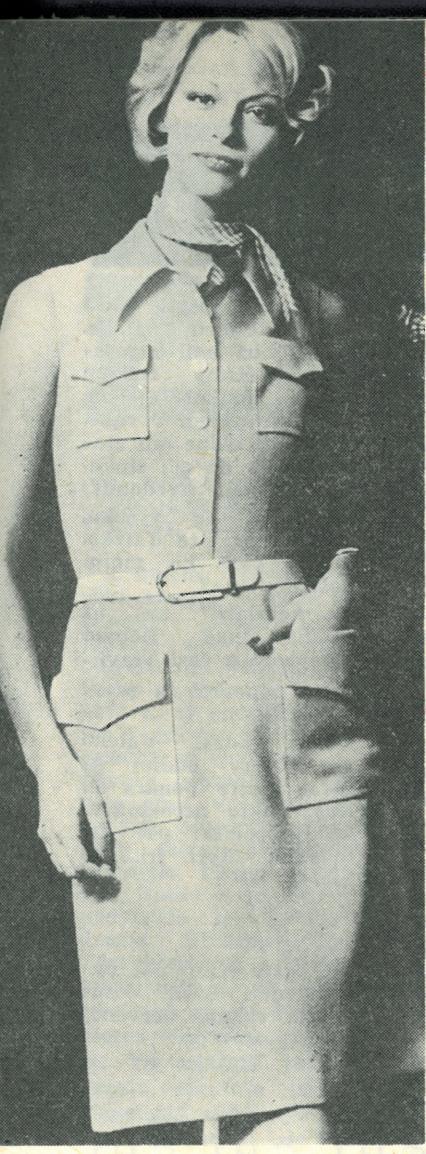
menej závislý od výkyvov prírody. V rastline, v ktorej je fosfor, pribieha výmena látok, napr. vytváranie cukru. Je to veľmi dôležité najmä v prípade ozimín, ktoré majú v bunejnej štave patričné množstvo cukru, sú odolnejšie proti mrazu.

Fosforové hnojenie má vplyv na zlepšenie kvality výrobkov. Vieme napr., že lekári predpisujú pacientom oslabeným nemocou fosforové preparáty. Z toho vyplýva, že fosfor má veľký význam vo výžive tak ľudí, ako aj zvierat.

Plodiny pochádzajúce z rastlín pestovaných na pôdach s bohatým obsahom fosforu obsahujú väčšie množstvo tejto zložky, tak veľmi dôležitej pre ľudský a zvierací organizmus. Fosfor zlepšuje aj kvalitu plodín používaných ako suroviny v potravinárskom priemysle. Napr. sladový jačmeň dáva viacé piva a to piva lepšej kvality. Fosforové hnojenie značne zvyšuje úrodu a kvalitu ťafového vlákna. Neexistuje skoro žiadna rastlina, ktorá by nereagovala na fosfor, to znamená nevyžadovala fosforové hnojenie. Fosforové hnojenie v pomerne vysokých dávkach sa robí aj v ovocných záhradach, ovocinárskych škôlkach, pri pestovaní bobuľových kričkov, ako aj zeleniny. Hnojenie fosforom lúk a pastvín dáva výrazné zvýšenie úrody sena alebo trávy na pastvinách a pozdvihu aj kvalitu krmív.

Fosforové hnojivá sa hodia pre všetky pôdy a pre všetky rastliny. Sú to v podstate predsejbové hnojivá. Najlepšie je zasiah fosforové hnojivá na maštaľný hnoj a potom všetko zaorať.

S. D.

ODIŠLI V ŠÍRU DIAL'

Statistiky jedného detektívneho úradu v New Yorku zaznamenali: za posledné roky 17 000 žien hľadá pomocou detektívov svojich manželov, ktorí zmizli za neznámych okolností. Iba... 13 mužov sa obrátili na detektívov, aby im hľadali manželky.

CZY WIESZ ŻE...

Każdy zdrowy człowiek co 5 — 10 minut spontanicznie wykonuje głęboki wdech, z czego nie zdaje sobie zauważaj sprawy — konieczny dla „przewietrzenia” całych płuc, niecałkowicie wentylowanych przy zwykłych oddechach. Natomiast chory po operacji szczególnie w obrębie jamy brzusznej czy klatki piersiowej, oddycha powierzchniowo z obawy przed bólem i nie wykonuje dodatkowych głębokich wdechów. Płucu takiego chorego nie rozprężają się całkowicie i pewne ich fragmenty mogą ulec zapadnięciu się z nastepowym brakiem czynności. Oprócz zmniejszenia powierzchni oddechowej płuc stan taki może prowadzić do rozstrzeni oskrzelowych i zapalenia płuc.

KÝM MLADA DOSPEJE...

LÁSKA AKO DROŽDIE...

Je to tak, aj keď na to často zabúdame. Láska a pokojný život sú nevyhnutne potrebné pre správny fyzický vývin dieťaťa. Ak s ním budeme zlé zaobchádzať, ak ho neobklopíme jeho organizmus prestáva vytvárať dostačné množstvo hormónov, ktoré rozhodujú o raste!

Túto pravdu vedci dokázali už dávno avšak nie všetci rodičia a vychovávateľia to vedia. Mnohé pokusy rôznych vedeckých stredísk dokázali,

LIEKY, KTORÉ NÁM DÁVA PRÍRODA

Zanedlho v poľských lekárňach začnú predávať nový liek — Aliosfil. Je to veľmi účinný preparát proti žaludčnému onemocneniu, ktorý zároveň ničí choroboplodné baktérie odolné proti syntetickým antibiotikám. Dostaneme teda výborné rastlinné antibiotikum pripravené z obyčajného cesnaku. Pokusy s Aliosfilom na Lekárskej akademii v Poznani dali výborné výsledky. Chémia sice poskytuje medicíne veľké množstvo mimoriadne účinných liekov, ale aj tak každý tretí preparát používaný v medicíne pochádza z výtažkov liečivých rastlín. Návrat k bylinným liekom je stále väčší najmä preto, že chemické preparáty majú často škodlivé vedľajšie účinky, čiže rýchle a účinne liečia jedno onemocnenie, ale zároveň zapričinujú vznik iného ochorenia.

Sytuację pogarsza długotrwałe leżenie chorego w łóżku. W przypadkach takich prócz stosowania po każdej operacji gimnastyki oddechowej godne zalecenia jest... ziewanie. W czasie ziewania bowiem dochodzi do głębokiego wdechu i dobrego przewietrzenia płuc. Wystarczy więc dobrze ziewać co 5 minut — co nie jest trudne w warunkach nudz panującej w szpitalu — aby uzyskać dobrą wentylację płuc.

POHÁR MLIEKA JE VEL'MI UŽITOČNÝ

Presné analýzy holandských odborníkov — pracovníkov vedeckého strediska pre problémy detskej psychológie — ukázali, že duševná energia deti značne závisí od toho, či dieťa ráno piše mlieko.

Odborníci preskúmali vyše 1200 detí vo veku od troch do siedmich rokov. Presvedčili sa a teraz sa usilujú presvedčiť aj iných, že deti si lepšie osvojujú prvé počtové pravidlá, keď pravidelne vypijú na ráno pohár surového mlieka.

Kresby detí, ktoré sú prieberievé v jedeni a nemajú rady mlieku a mliečne výrobky, podľa holandských odborníkov sa vyznačujú menšou výtvarnou fantáziou ako kresby detí, ktoré rady pijú mlieko.

Skupina detí ako test dostala na riešenie rôzne rébusy, hádanky, hlavolamy. Overovala sa rýchlosť reakcie a vynachádzavosť pri hľadaní správnej odpovede. A opäť sa za prítomnosti osvetových pracovníkov dokázal príaznivo účinok surového mlieka.

Skupina detí ako test dostala na riešenie rôzne rébusy, hádanky, hlavolamy. Overovala sa rýchlosť reakcie a vynachádzavosť pri hľadaní správnej odpovede. A opäť sa za prítomnosti osvetových pracovníkov dokázal príaznivo účinok surového mlieka.

že odovzdanie zle vyvinutých detí do opatery náhradných, ale dobrých rodin pôsobi na ne ako liek. A naopak, rozpory v rodine, nedostatočok lásky a vzájomnej dôvery brzdia vývin detí.

Veľmi dôležité sú vzťahy otcov k deťom. Keď otcovia prejavujú o detí záujem a lásku, pôsobí to spravidla ako najlepší hormón rastu. O tom, že ich matky ľubia sú deti najčastejšie presvedčené. Preto, milí otecovia, vynasnažte sa nebyť prísní k deťom!

V rôznych klimatických oblastiach na svete rastie okolo 17 000 rôznych liečivých rastlín využívaných v medicíne. Výkupom a spracovaním bylin v Poľsku sa zaobrá podnik Herbapol. V minulom roku Herbapol vyrábal 4000 ton liečivých rastlín rastúcich v prírode. Aby predbehnú nedostatku liečivých rastlín v prírode, Herbapol kontraktuje liečivé rastliny, ktoré sa pestujú dokonca na tých najmenších gazdovstvách. Lenže mnohé liečivé rastliny pestované v záhradách trávia svoje liečivé vlastnosti. Napríklad pokusy s lesnými konvalinkami zlyhali, hoci sa ich snažili pestovať medzi stromami na lesnej stielke. Takto pestované konvalinky voňali, ale úplne stratili liečivé vlastnosti.

Podnik Herbapol vyrába asi 20 000 ton kontraktovaných liečivých rastlín, čiže päťkrát viac ako bylin voľne rastúcich v prírode.

AKO SPIS?

Tento test možno pomenovať psychologickou hrou alebo zábavou. Dozviete sa niečo viac o sebe a svojich najbližších, keď viete ako spia. Skúste to!

BOJAZLIVÁ

Spiš s rukou opretou na ustach: svedčí to o infantilizme, strachu pred fašofamami, ktoré treba zdolať, bojazlivosti pred skutočným alebo domnelým nepriateľom.

BLÚZNIVÁ

Ak spiš s rukou na poduške zohnutou v pravom uhole, si obdaréná veľkou predstavivosťou. Osoby spiacie týmto spôsobom majú veľmi nepokoju sny.

DÓVERČIVÁ

Spiš na boku s rukou pod sebou? Takáto poloha v spánku je charakteristická pre osoby krajne altruiistickejho charakteru, srdčné, veľkodusné a romantické, väziacie si svojich blízkych.

NERVÓZNA

Ruky schované za chrbotom a jedna noha ohnutá v pravom uhole? Si nervózna a potrebujete odpočinok.

PRCHKÁ

Ak spiš a odpočívaj s hlavou pod poduškou to znamená, že máš neodôvodnené komplexy a vždy si pripravuješ na obranu, dokonca aj vtedy, keď nikto neútočí.

ZMYSELNÁ

Ak spiš na boku s rukou pod hlavou táto pozícia svedčí, že by si sa chcela na niekom oprieť dokonca aj v spánku. Osoby, ktoré takto spia majú nestály charakter a súčasťou byť milované.

KOMPLIKOVANÁ

Keď spiš na boku, jedna ruka natiahnutá a druhou si zakrývaš tvár, možno povedať, že je to neprávny spôsob spania: osoba, ktorá takto spáva často nedodržuje to, čo slubuje.

DYNAMICÁ

Máš živý temperament a veľmi výraznú osobnosť, ktorá sa prejavuje v mnohých iniciatívach, keď spiac ležíš so skrenými nohami, jedna ruka natiahnutá a druhá pozdĺž tela.

NAJLEPŠIE PRACOVNÉ HODINY

Kedy pracujeme najlepšie? Ráno, po dobrovole spánku, na obed alebo večer? Napriek všeobecnej mienke — vôbec nie rano. Najproduktívnejšie pracovné hodiny — ako konštatovali výskumníci z Charanova: J. Madijevskij a M. Rosenbaum (nezávisle od druhu práce, ktorú robime) sú tretia a siedma hodina práce.

BB O SVÉ BUDOUCNOSTI

„Vždy jsem se snažila, aby to byla já, která opouští, a ne abych byla opouštěná“ — prohlásila Brigitta Bardotová, která ve věku 38 let byla třikrát provdána a prožila řadu hlubokých přestěvání s muži. BB dále prohlásila, že se rozloučí s plátnem. „Jsem v tom již dvacet let. Pokud „Don Juan“ není mým posledním filmem, je rozhodně předposledním. A potom? Rozhodně nechci nehezky stárnout a mít neurózy kvůli vráskám nebo šedivění vlasů. Prostě, rozhodla jsem se, že až mi bude čtyřicet, odstěhuji se na farmu do západní francouzské vesničky. Ze začátku budou lidé říkat — hele Bardotová — ale později až mne potkají, řeknu — Brigitta, ta z té farmy na dolním konci vesnice, jde na nákup.“

GEOGRAFIA

„ZÁBAVY“

V Západnom Berlíne, Kolíně, Frankfurte, Hamburgu a v Mnichove predávajú naposledy „plány mesta pre mužov“. Podľa znalcov takéto plánov veľmi uľahčujú život turistom, ktorí sa odteraz nemusia vypýtať taxikárov a hotelového personálu na diskrétnu adresu. Plán mesta totiž obsahuje všetko, čo môže skutočne zaujať turistov — konštatovali experti. Aby prekonať jazykové ťažkosti, najdôležitejšie miestá označili presnými kresbičkami. Jedná sa o verejný dom, dve dálne označujú podniky pre osoby, ktoré majú radi lesbickú a homosexuálnu lásku.

L'UDIA RASTÚ

Eskymáci bývajúci v Grónsku sa vždy vyznačovali neveľkou výškou. Na príčine tohto javu bola po stáročia tá istá strava, ktorou podstatu tvorilo hlavne sušené mäso. Naposledy však vyslo nájavo, že Eskymáci začali náhle budeťne rásť. Antropológovia dokonca zistili, že priemerná výška dospelého človeka v krajine večného ľadu stúpa každý rok o 3—4 milimetre. Má to dokonca také následky, že musia vraj dvihať klenby svojich tradičných príbytkov — iglo. Dielni odborníci tvrdia, že tento prudký rast spôsobil zásobovanie ostrova potravnými článkami s bohatým obsahom vitaminov, ktoré Eskymákom mimoriadne chutia.

KDO SE PROHLÍŽÍ V ZRCadle?

Reditelství jednoho obchodného domu ve Stockholmu dalo umístit u vchodu obrovské zrcadlo. Pečlivě kontrolovalo, kolikrát se doňho podívají muži a kolikrát ženy. Výsledek bol následující: z 1000 žen 412 a z 1000 mužov ... 778.

Z domáceho hrnca....

NA VŠETKO SÚ SPÔSOBY

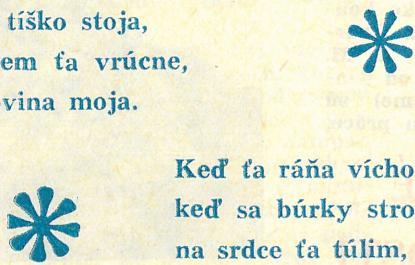
Dokonca aj najtvrdšie mäso možno pomerne ľahko zmäkčiť. Pred smažením mu súme ho iba ľahko potrieť jedlou sódou a na dve hodiny odložíme pod pokryvkou. Počas varenia alebo dusenia takéto mäso nesmiešme dať na panvicu alebo do hrnca hned po vytiahnutí z chladničky. Najprv musí chvíľu postať, aby nebolo celkom studené.

Ryba nezapácha ak hrniec, v ktorom ju varíme, prikryjeme kúskom tanového plátna patričnej veľkosti a až na ňom položíme pokryvku. Ryba bude mať aj po varení bielu farbu a nerozpadne sa, ak do vody pridáme kvapku octu.

DO Mo VINA

Ked sa dúha dvíha,
hory tíško stoja,
milujem ta vrúcene,
domovina moja.

Ked ta rána vichor,
ked sa búrky stroja,
na srdece ta túlim,
domovina moja.

Ked ti brázdia líca
perly sľz a znoja,
všetky ti ich stieram,
domovina moja.

A ked príde chvíla
rozhodného boja,
obránim ta, krásna
domovina moja.

Vojtech Mihálik

TOHOROČNÝ SVIATOK OBRODENIA
— 22. JÚLA BUDEME VŠETCI V CELEJ
KRAJINE RADOSTNE OSLAVOVAT.
BUDE TOTÍZ PREDCHÁDZAT DOLEZI-
TÉ VÝROČIE — 30. VÝROČIE LUDOVE-
HO POESKA, OD KTÓREHO NAS DELI
IBA JEDEN ROK. BLÍŽIACE SA JUBI-
LEUM NAŠEJ KRÁSNEJ VLASTI OSLA-
VIME NOVÝMI PRACOVNÝMI VY-
SLEDKAMI. MLADÍ ČITATELIA ŽIVOTA,
NAPIŠTE NÁM AKÝM SPOSOBOM
BY STE CHCELI CO NAJLEPSIE VYJA-
DRIT SVOJU VĎAČNOSŤ LUDOVEJ
VLÁDE PRI PRÍLEŽITOSTI 30. VÝ-
ROČIA PER.

mladym * mladším * najmladším

PARTIZÁNSKYM
CHODNÍCKOM

Saša Borodulin žil v malej dedinke nedaleko Lenigradu. Domček mali prívetivý, mat bola láskavá, iba otec chorel. Ale chlapec mal aj tak pekné detstvo, hry, sny. Zo všetkého najviac mal rád vlaky — neúnavne bežal k trati, čakal, mával, vyprevádzal vlaky a všetci vraveli: „Raz iste bude rušňovodičom.“

Potom prišla vojna, v dedinke sa čoskoro objavili fašisti. Saša vynhaladil v sene pušku a vybral sa hľadať partizánov. Ale nájsť ich bolo fažko. Les mlčal, zachovával tajomstvo a Saša za čas bojoval sám. Raz však predsa natrafil pri ceste na boj — a konečne sa stal členom riadneho partizánskeho oddielu. Sprvu ho nebrali celkom vážne, vraj, chlapča. Koľkože môže mať — šestnásť? Vyzeral na toľko, ale bol mladší, lenže

kto tam vtedy mohol pýtať rodny list? Legitimáciou zrelosti sa mu stal boj. Bol šikovný, smelý, odvážny. Partizánsky oddiel si ho čoskoro obľúbil. A Saša nechcel nikdy úfavy. Spolu so všetkými bojoval, chodil na prieskum, hladoval i mrzol a slovkom sa nepožával. No na oddiel prišli fažké časy.

Bola jar, v lese za včasného rána voňali hríby. No nebolo času myslieť na ne, nepriateľ obkolesoval partizánsku skupinu, stoj čo stoj ju chcel vyhľadiť. Z tridsiatich mužov piatí mali kryť pokus o únik partizánskej skupiny. Dobrovoľníci. Saša bol medzi nimi.

Päť samopalov prudko rapotalo. Nepriateľ sa fažko prebíjal bližšie. No potom už klopali iba štyri samopaly. Potom tri...

Napokon ostal Saša sám. Nešetril náboje. A keď už boli nepriateľské čízmy celkom blízko, zmlkol aj on, iba s granátom v ruke. V náhlnej tíchine mu zrazu udrelo do očí slinco. Stihol si ešte uvedomiť:

— Slnko je vysoko,

naši sú už iste ďaleko.

Slnko, vari ho vidím posledný raz?

... nepriateľ sa už skláňa nad tichým chlapcom a čosi vraví...

Na odpoveď sa ozval výbuch...

... A kdesi ďaleko partizánsky oddiel sa čoraz hlbšie ponára do lesa. Nikto nerozpráva, každý počítá: päť samopalov, štyri, tri... až nič.

* * *

V zime roku 1941 vyznamenali Sašu Borodulina radom Červenej zástavy.

• CHI CHI CHI

Skupina chlapcov stojí pod oblokom a vypisuje na svojho kamaráta, aby sa s nimi išiel hrať. O chvíľu sa otvorí oblok, z neho sa vyklopli Palko a kričí:

— Počkajte na mňa, hned to bude! Ešte mám hodinu cvičiť na klavíri, upratat izbu a zopakovať si dejepis, takže za pätnásť minút som dolu!

* * *

Lacko s Jožkom idú po rovnej ceste a Jožko hovorí:

— Až prídeme na to miesto, kde sa okraje cesty zbiehajú, sadneme si a najeme sa.

Idú ďalej a keď im už od hladu začne škŕkať v žaludoch, Lacko sa obzrie a prekvapene zistí:

— Ty, Jožko, ved' my sme to miesto už dávno prešli!

* * *

Mamička, koľko je hodin?

— Desať preč.

— A kam preč?

* * *

— Kam ideš?

— Máma psa a idem mu kúpiť remienok.

— Fíha, to som nevedel, že tvoj pes už nosí hodinky!

* * *

Príde chlapček do cukrárne a hovorí:

— Prosím si miešané cukríky za dvadsať halierov!

Predavač vytiahne dva cukríky, podá mu ich a hovorí:

— Tu máš a miešaj si ich sám!

* * *

— Janko, zase si zabudol zhasnúť svetlo v pivnici! Koľkokrát ti to mám pripomínať?

— Ale, mama, ja som zhasol. Dokonca až dvakrát!

* * *

Do triedy prišla nová učiteľka a začala skúsať žiačkov. Vyvolala si Emilku a hovorí mu:

— No, prečítaj nám pári vied z čítanky!

— Súdržka učiteľka, ja čítal neviem! — vyhíklo z Emilka.

— Ty, počuj, ako si sa teda dostal až do piatej triedy?

— Prosím, súdržka učiteľka, ja som bol dobrý!

Tajomné cesty vedy VOŇAVKY FARAÓNOV

Základom voňaviek sú silice, čiže éterické (prchavé) oleje, ktoré sa dajú vylúčiť z rôznych častí rastlín. Kolískou voňavkárskeho umenia je Orient. Tu ako prví prišli na myšlienku nahradiť krátko trvajúcu vôňu kvetov trvácejnej látkami. Zo začiatku používali prínes tajným spôsobom rastlinné živice z kvetinového bohatstva Orientu. Dnes sa zachovalo kadidlo z tropického stromu-kadidlovníka. Práve tak aj škorica z rastliny zvanej kasia alebo škoricovník. Najdrahšia však bola myrta z tropických kríkov a stromov balzamovníkov. Myrta sa dovážala do zeme faraónov z ďalekého juhu Afriky a slúžila na napuštanie balzamovaných tel.

Ako základ výroby starovekých voňaviek bolo iba niekoľko druhov surovín. V rade mastí a olejov mali svoje miesto aj výlučky z tel rozličných živočíchov. Za najvzácnejšiu sa pokladala ambra z veľryb, pižmo zo žliaz bobrov a cibet (mačkovitých šleiem žijúcich v severnej Afrike). Ambra je sivá krehká hmota podobajúca sa vosku, ktorá plávia na mori a nachádza sa v črevach veľryb.

Neskoršie sa používanie voňaviek látok rozšírilo v okolí Stredozemného mora. Gréci patrili medzi prvých, ktorí poznali miešanie voňaviek. Túto záľubu od Grékov prijali neskôr Rimania. Rímsky spisovateľ Plutarch v jednej svojej knihe píše, že pri hostine u cisára Otona kvapali zo zlatých trubiek z povály voňavé oleje v takom množstve, že hostom siiahali až po členky.

Vonné oleje boli v stredoveku dôležitým obchodným tovarom v sietovom meradle.

Priemyselná výroba voňaviek sa začala vo Francúzsku a Taliansku v 12. storočí. Dnešné veľké voňavkárske závody majú svoju tradíciu ešte z tej doby. Najznámejšie miesta výroby voňaviek sú mestá kvetín Grasse, Nice a Cannes. Ročne sa tam spracuje mnoho miliónov kilogramov fialiek, jazmínov, ruží, pomarančov a iných druhov kvetín a plodov. V súčasnej dobe sa voňavky vyrábajú z rastlín. Nielen z kvetov, ale i z kôry listov, plodov a dreva. Niektoré časti sa spracovávajú pomocou vodnej parvy, iné sa lisujú, ako kôra citrónov alebo ružové kvety. Najväčšími výrobcami ružového oleja sú Francúzsko a Bulharsko. Aby sme ľahšie pochopili cenu ružového oleja, treba si uvedomiť, že na výrobu 1 kg oleja sa spotrebujie 5000 kg ruží.

Oleje pre voňavky sa vyrábajú z hamarčeka, klinčekov, anýzu, fenikľu, muškátových orechov a jedľových šišiek. Dnešná moderná chémia však získava voňavky veľmi často umelou cestou, bez použitia kvetov. Jedným z veľkých bádateľov v tomto odbore bol československý cestovateľ dr. Jozef Kořenský.

S. CERVINKA

ROZLÚSTENE NAŠEJ MAĽEJ SÚTAŽE JARNÁ NOTA ZO ŽIVOTA Č. 4/73

Knihy dostávajú:

1. Dominik Bednarek — Nová Bela 148, 2. Mária Bednarek — Nová Bela 148, 3. Anna Švietová — Nedeca, 4. Helena Grońska — Nedeca č. 140, 5. František Paciga Krempachy č. 75, 6. Marian Chmiel — Nedeca č. 79, 7. Anna Klukoszewska — Nová Bela č. 96, 8. Mária Lukaszová — Nová Bela č. 3.

Dôležitá informácia pre mladých, mladších a najmladších

Termín posielania odpovedí na súťaž pri príležitosti 15. výročia Života predlžujeme do 15. októbra 1973.

Pripomíname súťažné otázky:

1. Keby si bol redaktorom stránky pre mládež v Živote, čo by si na nej zmenil (uveď príklady).

2. Čo, okrem stránky pre mládež čítaš v našom časopise? Uveď články, ktoré sa ti naposledy najviac páčili.

3. Keď nové číslo Života pride k vám do domu, kto ho číta ako prvý? Spýtaj sa rodičov a napiš, čo sa im najviac páči v časopise?

4. Učíš sa v škole slovenčinu a keď áno, pomáha ti Život v učení?

Využívate učiteľ texty zo Života v škole?

5. Sú prázdniny. Keby si mal pas, peniaze a všetko čo je potrebné, kde by si chcel stráviť tieto prázdniny a akým spôsobom? Alebo napíš, ako si ich strávil. Aký zážitok z prázdnín si si najlepšie zapamätal?

Pripomíname odmeny:

- I. odmena — skladací bicykel

II. odmena — náramkové hodinky

- III. až X. odmena — zaujímavé knihy.

Očakávame Vaše ďalšie odpovede do súťaže!

rady · poradňa · rady · poradňa · rady

P
rawnik

NOWE ZASADY ZWOLNIEŃ OD CLA I NOWE STAWKI CELNE

Z dniem 1 czerwca 1973 roku weszły w życie nowe przepisy celne. Uregulowane są one w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 28 kwietnia 1973 r., w sprawie pozwoleni i cel na towary przywożone z zagranicy i na towary wywożone zagranicę oraz w dołączonych do tego rozporządzenia taryfie celnej przywozowej i taryfie celnej wywozowej. Nadto w wydanym na podstawie tego rozporządzenia Ministra Handlu Zagranicznego z dnia 21 maja 1973 r. w sprawie zwolnień od cla oraz ograniczeń przywozu i wywozu. To ostatnie rozporządzenie reguluje prawa i obowiązki podróźnych, osób przesiedlających się, ustala zasady zwolnień od cla przedmiotów stanowiących spadki lub mienie rewin-dykowane itp.

A oto podstawowe zasady tego aktu prawnego.

Odtąd ulgi i zwolnienia celne zarów w przywozie jak i wywozie zależeć będą od ilości przewożonych przedmiotów. Zwolnieniu podlegać będą upominki i przedmioty przywożone przeznaczone dla potrzeb osobistych lub domowych podróźnych lub jego rodziny, których łączna wartość wg cen rynkowych nie przekracza 6 tys. złotych, zaś wywożone przedmioty upominkowe, łącznej wartości 2 tys. zł. W charakterze upominków nie można wywozić środków spożywczych oraz złota, platyny, kamieni szlachetnych, perel naturalnych i wyrobów z nich.

Podróżny obecnie nie wypełnia już pisemnej deklaracji, jeśli podlegają przewożone przedmioty zwolnieniu od cla to zaznaczy gdy w przywozie ich łączna wartość nie przekracza 6 tys. zł zaś w wywozie 2 tys. złotych i jeżeli są to przedmioty przeznaczone do użytku osobistego, domowego lub na upominki. Natomiast konieczne jest zgłoszenie pisemne przewożonych przedmiotów gdy ich wartość jest wyższa niż wyżej podane, lub gdy są

one przeznaczone do od-sprzedaży.

Zwolnione są od cla środki spożywcze potrzebne podróźnemu na czas podróży, z tym że wywożone mięso i wyroby mięsne nie mogą przekraczać 2 kg łączne, czekolady i wyroby czekoladowe 1 kg, zaś napoje alkoholowe (oprócz spirytusu) 2 l. łączne, a wyroby tytoniowe 250 szt. papierosów, lub 50 szt. cygar albo 0,25 kg tytoniu.

Osoby wyjeżdżające z Polski na stałe mogą obecnie wywieźć większą ilość przedmiotów bez cla. Zwolnieniami są objęte również samochody osobowe, pianina, porcelanowe serwisy na 12 osób i 2 inne 6 osobowe na rodzinę, wyroby stołowe platerowane na 12 osób, 4 kg wyrobów ze srebra (stołowych lub domowego użytku), zbiory znaczków filatelistycznych o łącznej wartości do 10 tys. zł, dzieła sztuki malarstwa, graficznej i rzeźbiarskiej do 30 szt. na rodzinę oraz dywanów i kiliemy do 4 szt. na rodzinę.

Osoby które zamieszkują na stałe zagranicą i przesiedlają się na stałe do Polski mogą bez cla przywieźć całe swoje mienie, którego ilość i rodzaj wskazuje na przeznaczenie

osobiste, domowe i zawodowe, w tym samochód kupiony w dowolnym kraju.

Pieniądze polskie mogą być wywożone zagranicę do kwoty 1 tys. zł pod warunkiem zgłoszenia w deklaracji i powrotnego przywozu. Można je jednak wydatkować w polskich środkach komunikacji międzynarodowej RWPG na lotniskach i w punktach sprzedaży w PRL na granicy na środki spożycia oraz na zakup zagranicą biletów i miejscówek w polskich wagonach i kuszetkach, statkach rzecznych i przybrzeżnych między krajami RWPG i autobusach kursujących w obrębie krajów RWPG i Jugosławii. Zgłoszeniu nie podlegają pieniądze polskie przeznaczone do wymiany w krajkach tranzytowych po 450 zł (w Czechosłowacji 150 zł) nie więcej jednak niż 1350 zł, jeżeli podróżny posiada talony NBP upoważniające do ich wymiany.

Wywoź zagranicznych środków płatniczych i papierów wartościowych bez zezwolenia władz dewizowych jest zabroniony.

W. FERFET

V
eterinarz

TYFUS KUR

Jest to choroba występująca głównie u ptaków dorosłych, oprócz kur zapa- dają na nią indyki. Obawy chorobowe zależą w dużym stopniu od zjadliwości zarazku oraz od warunków w jakich chowany jest drób. U ozdrowieńców zarazki wydostają się wraz

z kałem i zakażają wybiegi. Choroba występuje najczęściej wiosną albo latem. W postaci ostrej, daje się zauważać chwiejny chód, głowę schowaną pod skrzydło, a na drugi lub trzeci dzień pojawia się cuchnąca i uporczywa biegunka. Czasem zielonkawe odchody zawierają krew. Ptaki giną w ciągu 5–8 dni. W postaci przewlekłej występuje naprzemian biegunka z zaparciem, zmniejszony apetyt oraz bladość grzebienia. Ozdrowieńcy cierpią na zapalenie jajodów oraz stawów nóg lub skrzydeł. W poczat-

kach choroby, szczególnie gdy przebieg jej jest ostry rozpoznanie może nasuwać kłopoty, gdyż trudno jest odróżnić tyfus od cholery oraz pomoru. Leczenie tyfusu jest trudne. Pewną poprawę otrzymuje się wstrzykując podskórnie 3% fenol. Skutecznie działają sulfamidy oraz środki przeciwbiogunkowe. Najważniejszym jednak momentem jest właściwe zapobieganie chorobie. W okolicach gdzie panuje tyfus drobiu ważnym jest wykrywanie nosicieli. Drób nowonabyty, przed wprowadzeniem do ogólnego

stada, należy poddać kwarantannie i obserwacji. Jeśli pochodzi z okolic gdzie panuje tyfus należy poddać go specjalnemu badaniu. Nieczyste pomieszczenia dla drobiu, stojące wody, za duże ilości drobiu w kurnikach sprzyja szerzeniu się tyfusu. W złych warunkach choroba szybko się szerzy i wywołuje znaczna śmiertelność. W wypadku stwierdzenia choroby należy bezzwłocznie izolować chore ptaki i trzymać je w zamknięciu.

HENRYK MĄCZKA

pomocném vále je roztlačíme, naplníme očistěným, osušeným ovocem (švestky, meruňky, borůvky, třešně) nebo povidly, dobře uzavřeme a necháme kynout přikryté ubrouskem. Mezi kynutím je obrátíme, aby byly hezký kulaťé. Dobře vykynuté vkládáme do vařící osolené vody a to tak, aby ta strana, která byla na vále přišla nahoru. Vaříme pod pokličkou 5 minut, obrátíme a vaříme dalších pět minut (menší celkem 8 minut). Uvařené vydáme dírkovanou lopatičkou na síto nebo na náhrátku misu a ihned lehce dvěma vidličkami natrnhem, aby vyšla pára a knedlíky se nesrazily. Podáváme teplé, buď na míse posypáné mákem s cukrem a pokapané máslem nebo mák s cukrem zvlášť a každý stolovník si je sám podle chuti posype.

RIZOTO Z TELACIEHO MÁSA

Rozpočet: 280 g ryže, 40 g masti, 300 g tečacieho mäsa z krku, 120 g koreňovej zeleniny, 40 g rajčiakového pretlaku, soľ, voda, zelený petržlen.

Telacie mäso z pliecka alebo zo stehna v celku umyjeme a nožom narežeme otvory, do ktorých striedavo vkladáme na trojuholníky pokrájanú zeleninu, kyslé uhorky a slaninu. Máso dáme na zápenenú cibuľu, pridáme zvyšok pokrájanej zeleniny, uhoriek a slaniny, celé čierne koreniny, soľ, podlejeme vodou a prikrytím v rúre dusíme. Pred dohotovením odkrytie dopečieme. Mäkké mäso vyberieme a pokrájame. Šťavu zaprášime mäkom, povaríme a nalejeme na mäso.

Podávame s uhorkou, salátom alebo kompotom.

CIGÁNSKE PEČENÉ

Rozpočet: 500 g hovädzieho mäsa, 40 g masti, 20 g cibule, 100 g koreňovej zeleniny, 40 g slaniny, 100 g kyslých uhoriek, 10 g hladkej múky, čierne koreniny, soľ, voda.

Hovädzie mäso v celku umyjeme a nožom narežeme otvory, do ktorých striedavo vkladáme na trojuholníky pokrájanú zeleninu, kyslé uhorky a slaninu. Máso dáme na zápenenú cibuľu, pridáme zvyšok pokrájanej zeleniny, uhoriek a slaniny, celé čierne koreniny, soľ, podlejeme vodou a prikrytím v rúre dusíme. Pred dohotovením odkrytie dopečieme. Mäkké mäso vyberieme a pokrájame. Šťavu zaprášime mäkom, povaríme a nalejeme na mäso.

Podávame s ryžou alebo zemiakmi.

KYNUTÉ KNEDLÍKY

Rozpočet pro 5 osob: 30 dkg krupičkové mouky, sůl, 1 dkg cukru, 1 dkg droždí, 3/16 l mléka, 1 žloutek, 1 dkg másla, asi 1/4 kg ovoce, mák, cukr na posypání, máslo na omaštění.

Do prosaté a nahřáté krupičkové mouky dáme sůl, vykynutý krásek (droždí, cukr, trochu teplého mléka), zbytek mléka se žloutkem a máslem a výpracujeme tužší těsto, které necháme vykynout. Z vykynutého těsta nakrájíme stejně velké kousky, na

NEUMÍTE SI PORADIT S RŮZNÝMI POTÍZEAMI A ROZCILUJICÍMI VÁS ZALEŽITOSTMI? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU: REDAKCE „ŽIVOT“ 00-372 WAR-SZAWA, UL. FOKSAL 13. ODPOVÍME VÁM A PORADÍME NA STRANKACH NAŠEHO CASOPISU A V DOPISECH.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redagują: ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaśkiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: František Bednářík (Nowa Biala), Augustín Bryja (Lapsze Wyżne), Mirona Cižíková (Zelów), Jozef Gribáč (Podwilk), Jozef Grigľák (Nepołomicze), Vladimír Hess (Lublin), Bronislav Knapsík (Mikołów), Ján Kovalík (Zubrzica Dolna), Ján Kríšák (Krempachy), Waclaw Lučinský (Zelów), Lídia Míšálová (Zubrzica Góra), Lydie Mundilová (Kuców), Ignác Nižník (Myślenice), František Sveták (Lipnica Mała), Jan Sventek (Piešťany), Ján Spernoga (Warszawa), Ružena Urbanová (Gęsiniec), Zofia Vasilek (Lapsze Niżne), Andrej Vojtas (Jurgów).

Thumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowska. Thumaczenia na jęz. słowacki — Elżbieta Stojowska. Weryfikacja stylistyczna tekstu słowackiego — Ján Kacvienský. Korekta jęz. słowackiego — Ján Spernoga. Red. techn. Krystyna Tomczyk. Oprac. graf. — Krzysztof Lewandowski. „Život“ ukazuje się około 15 każdego miesiąca.

Nadyslanymi rękopisami, fotografii, rysunkami — RSW „Prasa“ — Ruch“, Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa, Konto Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajowej o 40%.

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.

Cena prenumeraty krajowej: rocznie — 12 zł; półrocznie — 6 zł; kwartalnie — 3 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Prenumeratę na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Wszystkie instytucje państwa i społeczeństwa w miastach, zamawiają prenumeratę wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa — Księgarnia — Ruch“. Pozostałe — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur — zamawiają prenumeratę za pośrednictwem Urzędów Pocztowych.

Prenumeratę na zagranicę przyjmuje: RSW „Prasa — Księgarnia — Ruch“, Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa, Konto Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajowej o 40%.

Oddano do sklepu 4 VI 1973 r. Numer zamknięty 2 VII 1973 r. Druk Prasowy Zakłady Graficzne RSW „Prasa — Księgarnia — Ruch“, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 939. N. 3840. R-77.

KALENDÁR 1973

JÚL — ČERVENEC

1. NEDEĽA Halina	16. PONDELOK Mária
2. PONDELOK Mária	17. UTOROK Alex
3. UTOROK Anatol	18. STREDA Kamila
4. STREDA Prokop	19. STVRTOK Vincent
5. STVRTOK Cyril a Metod	20. PIATOK Hieronym
6. PIATOK Dominika	21. SOBOTA Daniel
7. SOBOTA Karolína	22. NEDEĽA St. svätok PIER
8. NEDEĽA Alžbeta	23. PONDELOK Apolinár
9. PONDELOK Veronika	24. UTOROK Kristína
10. UTOROK Filip	25. STREDA Jakub
11. STREDA Olga	26. STVRTOK Anna
12. STVRTOK Ján	27. PIATOK Júlia
13. PIATOK Ernest	28. SOBOTA Viktor
14. SOBOTA Marcelína	29. NEDEĽA Marta
15. NEDEĽA Henrich	30. PONDELOK Eudmíla
	31. UTOROK Ignáč

1. júla	vých.s. 3.18	záp.s. 20.01
15. júla	vých.m. 4.20	záp.m. 20.40
	vých.s. 3.32	záp.s. 19.51
	vých.m. 19.41	záp.m. 3.22

snár

VERITE SNOM? NIE? ANI MY NEVERIME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KED TO POKLADA ZA PREDSUDOK NÁSICH BABIECK. KO-NEČNE, VED JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TE-DA, KED SA VÁM SNIVA:

Fajka, dostat ju — pred tebou sú neprijemnosti — darovať — odhalíš podvod — fajčiť — šťastie je pred tebou — rozbít — si celkom istý pred prenasledovaním Husle vidieť — závist, nepriazeň — sám hrať — rodinné šťastie Kanárik vidieť lietat — milá správa — počut spievať — nenechaj sa omámit Kava, vidieť ju — ohovárať ta — pit ju — budeš v spoločnosti — prázdiť ju — dostanest návštevu — varit ju — spokojná domácnosť — mlieť ju — nevôľa Koš s kvetinami — šťastie v láske — prázdný — tvora láska nebude opäťovaná — zavretý — dozvies sa nejaké tajomstvo — pliesť — budeš triplet Kozy dojti — nemoc v rodine — čierne mat — neprijemnosti, starosti — biele — šťastie, dobré obchody — zapíjať — upadneš do biedy — veľa ich mat — bohatstvo Králik — zli priateľia ti chceš škodiť — jest ho — úspech — zabit ho — následkom podvodu strata — biely — radost — čierny — smútok — Lietadio vidieť — máš pyšné plány — lietať ním — onemocnieš.

Umač Raj.

Na západnom Slovensku, na starej diaľkovej ceste vedúcej Záhoniu, zvanej Česká cesta, uprostred zachovaného opevnenia stojí kaštieľ Holič, jeden z najstarších na Slovensku, vynásený za národnú kultúrnu pamiatku. Vznikol asi v polovici 14. storočia ako gotická pevnosť, neskôr renesančne upravená na starých základoch stredovekého hradiska, ktoré už od začiatkov 13. storočia strážilo na vtedajšom moravsko-uhorskom pohraničí dôležitý strategický a obchodný prechod z juhu do severných krajín.

V priebehu storočí kaštieľ bol niekoľkokrát stavebne upravovaný. Mohutneli jeho opevnenie, hradiny s náročnými bastiami a silbokou vodnou priekopou — pripravujúc sa vojenským požadavkom doby, najmä za protitureckých vojen. Pribúdali ďalšie stavebné objekty kaštiele v súlade s narokmi jeho majiteľov na stále väčšie a krajsie sídlo. Napokon, keď kaštieľ stratil uz svoj vojenský význam, v polovici 18. storočia bol prestavaný na barokové cisarske leme sidlo Habsburgovcov, ktoré má tvár písma U.

Holič spolu s celou Slovenskou krajinou vo svojich dejinach prežil mnoho zmien. Minalo sa veky a udalosti, miňali sa páni kaštiele a ich utiacovani poddaní. Asi od 16. storočia kaštieľ vlastnil traja majiteľi patriaci k jednej rodine: barón Peter Revay, jeho brat František a cisársky kapitán Peter Bakčík z Liptova, potomok srbskej šľachty. Každý z nich obýval jednu časť kaštiele, oddelenú od ostatných a pod vlastnou strážou. Bola tu aj posádka cisárskeho vojska. Práve vtedy sa v kaštiele odohrali neobvyklé, dobrodružné rúbosťné udalosti, ktoré

Na západnom Slovensku, na starej diaľkovej ceste vedúcej Záhoniu, zvanej Česká cesta, uprostred zachovaného opevnenia stojí kaštieľ Holič, jeden z najstarších na Slovensku, vynásený za národnú kultúrnu pamiatku. Vznikol asi v polovici 14. storočia ako gotická pevnosť, neskôr renesančne upravená na starých základoch stredovekého hradiska, ktoré už od začiatkov 13. storočia strážilo na vtedajšom moravsko-uhorskom pohraničí dôležitý strategický a obchodný prechod z juhu do severných krajín.

V priebehu storočí kaštieľ bol niekoľkokrát stavebne upravovaný. Mohutneli jeho opevnenie, hradiny s náročnými bastiami a silbokou vodnou priekopou — pripravujúc sa vojenským požadavkom doby, najmä za protitureckých vojen. Pribúdali ďalšie stavebné objekty kaštiele v súlade s narokmi jeho majiteľov na stále väčšie a krajsie sídlo. Napokon, keď kaštieľ stratil uz svoj vojenský význam, v polovici 18. storočia bol prestavaný na barokové cisarske leme sidlo Habsburgovcov, ktoré má tvár písma U.

Forgáčovej vložiť do tejto krahy všetky podklady nazbierané na ceste v životom, — písal o Čajakovom románe v Slovenských pohľadoch Dr. Štefan Jansak. „Je to epos. Jeho témou je boj. Boj o život a smrť, krv, útoky, stopovanie, štravu, prehry a víťazstva. Robte si ďalej, jediné, čo ľudka bude zaujmatisť do skonania sveta, je boj. A ľasku! — písal Dr. Daniel Okáli v Matičnom čítaní. Zasa v bratislavskom týždeníku Nové slovo sme mohli predčať: „Čajakové dielo tak svojím obsahom, ako i dramatickým spádom je v slovenskej spisbe jediné svojho druhu. Možno ho prirovnať historickým románom klasikov. To je jeden poznatok. Druhý je pre autora i jeho hrdinku tiež lichotivý. Zuzana Forgačová, ktorá by sme mohli nazwać Holičkou

mara.“

Zuzana Forgačová, dcéra Katařiny Zinskéj a Imricha Forgača sa narodila 1. januára r. 1582.

V zostavenom panovníkom prikaz horeckope magister Christofor Ekharius, tak pri jej zrede vyžíta z hviezdy: „Pride cas, kef o nej bude rozprávať oľf svet. Silnú ju budú zatracovať, že sa opovážila lamať spoločenských zákonov, slabíju budú oslavovať, že ťaost postavia nad mravy zotročujúce ženu.“

(J. Caják: V zajati na Holičkom hradze).

Ked Zuzana mala sotva šestnásť rokov, oproti svojej vôle bola vydáta za Františka Révayho, o ktorého nemravnom živote a opilstve široko-dialektne sa niesol chyr. Manželovia a tak ako plynul čas, stále silnejšia bola ich vzájomná láska...

Netrvalo však dlho, kef sa manžel o milencu dozviedel. Zachvátený žiarlivosťou obklopl špeciálnym každý krok Zuzany. Ale láska mladých sa mu nepodarilo zlomiť. Darmo hromžil, hrozil zaškrtením a chytia sa spinavých činov bili Zuzanu a držal ju v pŕtach. Nakoniec kef milenci aj v tajnosti si dopisovali a občas vynašli priležitosť, aby sa stretnúť. František Révay uvážnil Zuzanu v zlovestnej baště Holičského kaštiele.

Ale ukázalo sa, že láska trhá aj hradné mŕty. Zuzana sa pokúsila o útek zo svojho väzenia. Peter Bakčík jej príšiel s pomocou. Ziskal niekoľko ľudí so svojou družinou a podplatiť aj služobníctvo Révayho. 27. januára 1607 sprisahanci pristúpili k činu.

Na hradie bola hľadána zábava, ktorá tak rád mal Révay. Vonku vŕádla ľamava a studena noc. Iba na chvíli ju vyrúšili vozy, ktoré po-

Dokumentárna snímka z Holičského kaštela, kde žila a bola rozená krásna Zuzana Forgačová.

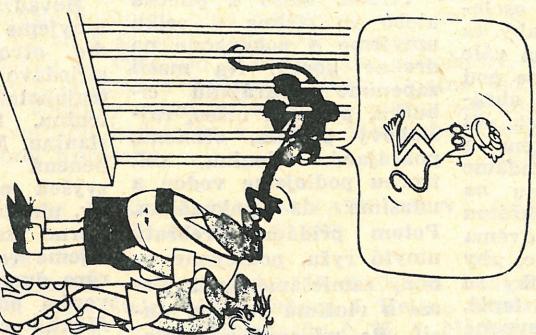
tajomky pristali nedaleko hradných mŕtvor. Budú tam čakať na Zuzanu. Záiar Peter Bakčík a ďaisi ľudia sprisahania sa dostali na hradné mŕty. Hluk zábavy prehlušuje ľudový kladič a padanie komeňov.

Hradné mŕty sú prebútané. Objavuje sa v nich jedina a potom druhá a tretia diera. Unika nimi Zuzana a jej dve verné družky. A potom nasleduje útek na Plavecký hrad, na ktorom milenci našli záchrannu pred prenasledovaním Révayho a kde budú žiť až do konca svojho života.

Únos Zuzany vysvolal rozruch a pohoršenie v celej krajinе, ba aj vo Viedni a v Ríme. Avšak Révaymu sa nepodarilo Zuzanu získať naspat ani vzbudrou, volaním vojenskej pomoci ani cisárskymi súdmami. Po dlhých rokoch súdov, kde Révay žiadal hlavu Zuzany a Petra, po vekaroených rokovaniach na dvoroch a sneme milenci vyhrali. Právovo ich neodsúdilo, ale Peter a Zuzana sa nikdy nezobrali, ani vtedy kef už zomrel František Révay.

PONAHĽAJTE SA PROSÍM ČAKAJÚ ĎALŠÍ Humor

KTO O ĽOM SNÍVA

ZNÁTE DÝMKY?

Prvňí zprávu o kuráckých dýmkách přinesl r. 1496 španělský mnich Ramón Pano z ostrova San Domingo v Západní Indii. Podle jeho popisu byla pak zhotovená i první dýmka v Evropě.

Mezi nejzároveňejší stoupence této výroby se počítal i přede vším Holandec. Tvrdo se o nich, že i vzdálení počítali na dýmky. Historik o lodníkovi odsouzeném k smrti vtipně ilustruje jeho kuráckou zálibu. Když měl být popraven, vyprosil si pod sibienní dýmku tabáku. Chutnala mu tak, že musel být upozorněn, že „uz je cas“. Obrázek dýmku opatrně o žebřík a vystupoval pomalu vzhůru. Vtom přišla zpráva, že mu byla udělena milost. Lodník sáhl klidně po dýmce, zálibně se na ni zadíval a prohlásil: „Při tom povedeném žertu bys byla málem

Prohlédnete si nejzajímavější dýmky z celého světa.

- 1) Mosaická dýmka Bataku ze Sumatry
- 2) Dřevěná dýmka Bassangu z Konga
- 3) Bambusová dýmka z Nové Guineje
- 4) Čínská dýmka
- 5) Indická vodní dýmka
- 6) Holandská hliněná dýmka
- 7) Tuluka
- 8) Ulmovka
- 9) Krátká porcelánka

